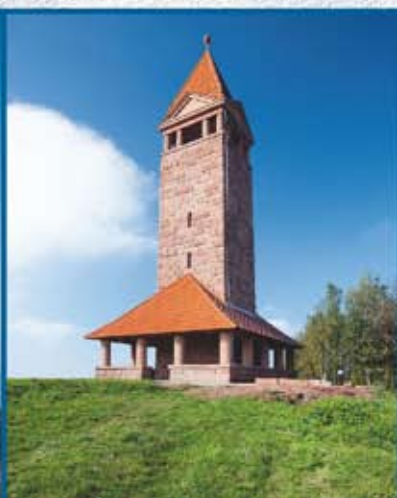
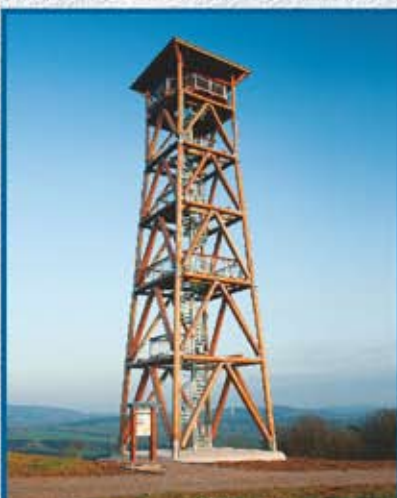

Miejsca pełne widoków w Euroregionie Glacensis

PL

Miejsca pełne widoków w Euroregionie Glacensis

„Od początku swego istnienia ludzie z podziwem patrzyli na ptaki. Zazdrościli im ich perspektywy oglądania świata i możliwości zobaczenia odległych miejsc. Być może dla zaspokojenia tych pragnień nasi przodkowie poszukiwali miejsc, z których rozciągał się widok na dalekie okolice. Dobry punkt obserwacyjny spełniał niezwykle ważną rolę w życiu ludzi. Człowiek pierwotny mógł z niego śledzić szlaki wędrówek zwierząt, dzięki czemu łatwiej zdobywał pożywienie zapewniające mu przeżycie. Obserwacja okolicy umożliwiała również wczesne ostrzeżenie plemienia przed zbliżającym się wrogiem. Im bliżej średniowiecza, tym bardziej wzrasta obronna funkcja rozmaitych punktów obserwacyjnych – czy to skalistych wzniesień będących częścią niektórych zamków warownych i grodów, czy też wież zbudowanych z kamienia, tworzących ostatni punkt oparcia zamku lub ważną część fortyfikacji miejskich. W miarę wzrostu gęstości zaludnienia w średniowiecznych miastach punkty obserwacyjne zyskują kolejną ważną funkcję – dzięki nim można wcześniej zauważyć pożar w mieście. Pożar drewnianego domu czy całej ulicy, którą tworzył ciąg drewnianych domów, był wielkim zagrożeniem dla wielu średniowiecznych miast. Przed niebezpieczeństwem chroniła stała warta, pełniąca w miejscach z doskonałym widokiem na okolicę. Stopniowy rozwój cywilizacji i rosnąca jakość technologii budowlanych sprawiły, że zmniejszyło się znaczenie wież jako strażnic. Rozwój turystyki, zapoczątkowany w drugiej połowie XIX wieku, przyczynił się do powstania innej funkcji wież – funkcji estetycznej. Wieże do dnia dzisiejszego stanowią podstawę imponującej sieci wież widokowych ukazujących piękne panoramy poszczególnych miast i ich okolic oraz dalekie widoki po horyzont...”

Szanowni Czytelnicy,

cytatem we wprowadzeniu chcieliśmy przypomnieć publikację pt. „Wieże widokowe i miejsca dalekich widoków”, którą wydano w 2006 roku. Wówczas cieszyła się ona dużym zainteresowaniem nie tylko wśród miłośników wież widokowych, ale też wśród szerokiej opinii publicznej. Świadczy o tym fakt, że w krótkim czasie jej nakład się wyczerpał i książka zniknęła z lad i półek informacji turystycznych. W minionych latach pojawiło się wiele nowych wież widokowych, więc wychodząc naprzeciw oczekiwaniom turystów, podjęliśmy starania, aby zaktualizować wcześniejsze wydanie publikacji o nowo powstałe wieże widokowe.

W budowie nowych wież widokowych w dużym stopniu uczestniczył Euroregion Glacensis, który jako partner wiodący projektu pn. „**Miejsca pełne widoków w Euroregionie Glacensis**” zdobył środki finansowe na nowe wieże widokowe i we współpracy z miastami, gminami i innymi podmiotami pomógł w 2014 roku w ich budowie.

Widok z wieży widokowej Eliška w stronę Gór Kruczych

Niniejszym opracowaniem pragniemy złożyć chociaż symbolicznie hołd tym wszystkim, którzy mieli swój udział w budowie: od projektantów, przez urzędników Instytucji państwowych, którzy znaleźli zrozumienie dla tego projektu, po budowniczych i montażyстів. Wszystkim należą się nie tylko podziękowania od nas, ale z pewnością także od turystów, którzy wejdą na platformy widokowe.

Mamy nadzieję, że to ciekawe wydawnictwo przyda się Państwu, szanowni Czytelnicy, w czasie poznawania uroków Euroregionu Glacensis. Wierzymy, że podziwiając widoki, jakie roztaczają się z opisanych obiektów, przywołacie Państwo w myślach krótką, lecz trafną uwagę pana doktora z czeskiego filmu pn. Wsi moja sielska, anielska (Vesničko má středisková) – „Spóř, to nie zlemla, to rajskej ogród”.

Dalekich widoków i pięknych wrażeń życzą Państwu
Autorzy.

Platforma widokowa na wieży widokowej Mariánka w Horní Čermnej

Piktogramy oznaczające w folderze podstawowe informacje nt. wież widokowych oraz ich dostępności.

	Wysokość nad poziomem morza		Dostępność - rowerem
	Wysokość wieży widokowej		Odległość od P – samochód i motocykl
	Wysokość platformy widokowej		Dostępność – kolej linowa
	Dostępność – pieszo		Dostępność – osoby niepełnosprawne ruchowo

Oznakowanie na mapie

- Wieże widokowe z projektu EG
- Pozostałe wieże i punkty widokowe

Karkonosze i ich przedgórze

Pierwszym przystankiem na trasie naszej wędrówki jest **Śnieżka**, najwyższy szczyt Karkonoszy a zarazem najwyższa góra Czech. Spacerując po obrzeżach szczytu góry zbudowanej z gnejsów i łupków, można podziwiać niczym nie ograniczone widoki na wszystkie strony świata. Platforma widokowa z mapą i opisem umożliwia dokładniejsze zidentyfikowanie poszczególnych gór oraz dolin (jarów) w okolicy. Na szczyt prowadzą trasy z kilku stron. Z Peca pod Sněžkou można wjechać nowo zbudowaną koleją gondolową, z której roztaczają się ciekawe widoki, lub wejść jedną z oznakowanych tras turystycznych: czy to przez Obří důl pod prąd rzeki Úpy albo koło schronisk Výrovka i Luční bouda. Jeżeli punktem wyjścia są Pomezni boudy, warto wybrać się piękną drogą z licznymi widokami koło schroniska Jelenka i przez Czarną Kopę (Svorová hora). Ciekawy spacer oferuje też niebieski szlak turystyczny z Karpacza prowadzący do drewnianego kościółka Wang.

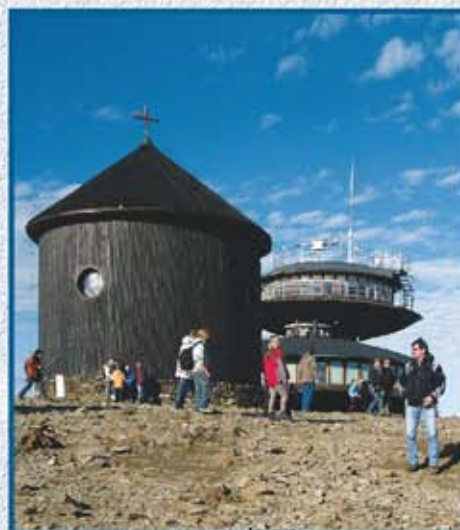
Nowa kolej linowa przewozi także wózki dziecięce, osoby niepełnosprawne poruszające się na wózkach inwalidzkich, a także psy (z kagańcem i na smyczy).

Na południowy zachód od Peca pod Sněžkou, przy górnej stacji czteroosobowej kanapy na **Hnědý vrch**, otwarto w 2009 roku wieżę widokową o tej samej nazwie. Hnědý vrch (niem.

Śnieżka widoczna ze wzniesienia Harrachovy kameny

Braun Berg) jest powszechnie znany wśród narciarzy pod zmienioną nazwą Bramberk. Drewniana wieża ze stalowymi elementami łączącymi, wewnętrznymi stalowymi schodami i trzema platformami widokowymi ma trójkątny przekrój zwiększający jej wytrzymałość na porywy wiatru. Wieża widokowa Hnědý vrch dostępna jest koleją linową Pec pod Sněžkou - Hnědý vrch. Można do niej dotrzeć także pieszo drogą skracającą z czerwonego szlaku turystycznego pomiędzy punktami U Lesní boudy a Liščí louka.

Czarna Góra (Černá hora) (1299 m n.p.m.) zawsze była częstym celem wycieczek. Nic więc dziwnego, że już na przełomie XIX i XX wieku na Czarnej Łące (Černá louka) powstała drewniana wieża widokowa służąca turystom do lat dwudziestych ubiegłego wieku. Do budowy dzisiejszej wieży wykorzystano przedostatnią konstrukcję wspornikową dawnej kolei linowej, którą w 1981 roku zastąpiono nową, bardziej nowoczesną. Dzięki stowarzyszeniu społecznemu Panorama można się dziś delektować widokami nie tylko na Karkonosze, ale także w głąb Czech. A jak dotrzeć na Czarną Górę? Kto nie chce iść pieszo, może wjechać na szczyt koleją linową.

Śnieżka - Pec pod Sněžkou
Dostępność nową koleją gondolową od 2014 roku
GPS: 50°44'09.594"N, 15°44'22.729"E

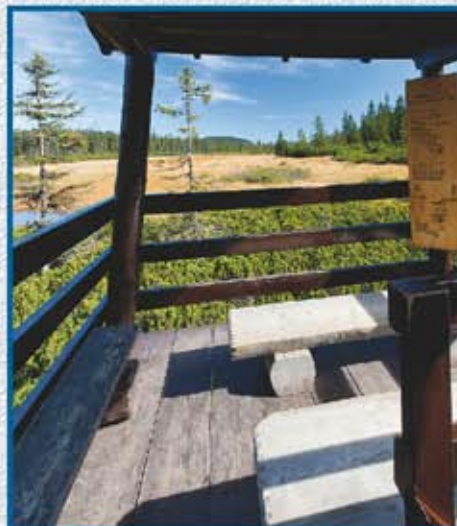

Hnědý vrch - Pec pod Sněžkou
Rok otwarcia wieży widokowej: 2009
GPS: 50°41'18.027"N, 15°42'25.562"E

Černá hora - Janské Lázně
Rok otwarcia wieży widokowej: 1998
GPS: 50°38'56.114"N, 15°45'07.177"E

Černohorské rašeliniště - J. Lázně

Rok otwarcia wieży widokowej: 1998

GPS: 50°39'37.739"N, 15°44'51.148"E

Zlatá vyhlídka - Janské Lázně

Rok otwarcia wieży widokowej: 2008

GPS: 50°37'32.038"N, 15°45'34.070"E

Přední Žalý - Herlíkovice

Rok otwarcia wieży widokowej: 1892

GPS: 50°39'29.500"N, 15°34'20.610"E

Z gondoli stopniowo odsłaniają się przed nami coraz to nowsze i piękniejsze widoki.

W okolicy szczytu Czarnej Góry jest wiele miejsc, skąd można podziwiać ciekawe widoki. Jednym z nich jest torfowisko **Černohorské rašeliniště** z wieżą widokową na północnym zboczu góry. Wieża widokowa, do której dojdziemy po drewnianym chodniku, została zbudowana w 1998 roku. Z platformy rozciąga się widok przede wszystkim na wschód, na główną łąkę torfowiskową. Černohorské rašeliniště dostępne jest tylko w okresie czerwiec – październik.

W okolicy miejscowości Janské Lázně koniecznie trzeba dotrzeć do punktu widokowego **Zlatá vyhlídka**, gdzie stol wieża widokowa ukończona w 2008 roku. Metalowa budowla, która zastąpiła małą kamienną wieżę widokową z przełomu XIX i XX wieku, należy do ośrodka o nazwie Zlatá vyhlídka. Wieża jest ogólnie dostępna, prezentuje piękny kołowy widok, ale wchodzi się na nią na własne ryzyko. Znajduje się około 3 km na południowy zachód od miejscowości Janské Lázně.

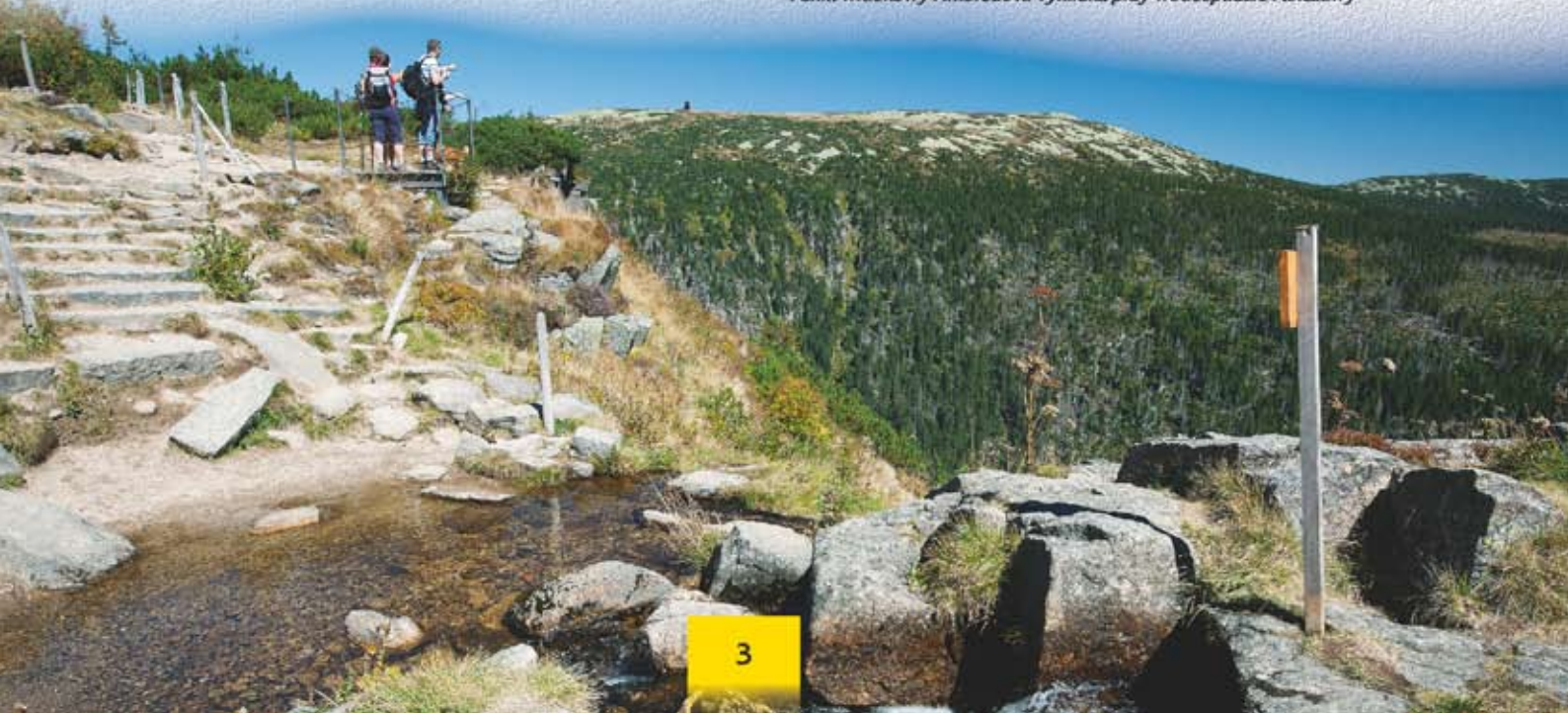
Trudno wymienić wszystkie miejsca w Karkonoszach odsłaniające piękne widoki i sceny. Warto wspomnieć jeszcze o wzniesieniu **Harrachovy kameny** (1421 m n.p.m.) nad Dvoračkami,

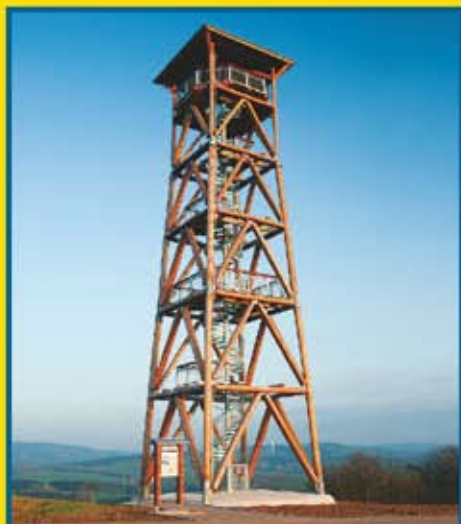
z którego przy dobrej widoczności można oglądać niemal całe Karkonosze.

Atrakcyjny jest także punkt widokowy **Ambrožova vyhlídka** przy wodospadzie Panczawy (Pančavský vodopád), ukazujący przepiękny widok nie tylko na wodospad, ale także na Dolinę Łaby (Labský důl). Na zboczach Kotła Panczawy (Pančavská jáma) znajduje się miejsce z najbogatszą roślinnością po czeskiej stronie Karkonoszy, tzw. Schustlerova zahrádka (Ogródek Schustlera).

Na północny zachód od Vrchlabí, na szczycie **Přední Žalý** (1 019 m n.p.m.), w 1892 roku zbudowano jedyną kamienną wieżę widokową po czeskiej stronie Karkonoszy. Inicjatorem budowy był hrabia Jan Harrach. Była to już trzecia wieża widokowa zbudowana w tym samym miejscu. Pierwsza była drewniana, druga metalowa, ale nieodpowiednia pod względem technicznym. Wieżę wyremontowano w latach 2011-2012, między innymi ustabilizowano wówczas fundamenty. Od 1996 roku można wyjechać na szczyt czteroosobową koleją krzesełkową z Herlíkovic, ale widoki na Dolinę Łaby i masyw Karkonoszy wart jest odrobiny wysiłku włożonego w pleszą wycieczkę. Od wieży prowadzi czerwony szlak Bucharova cesta z Jilemnicy do miejscowości Horní Mísečky oraz żółty szlak z Vrchlabí (ok. 5,5 km).

Punkt widokowy Ambrožova vyhlídka przy wodospadzie Panczawy

Eliška na Stachelbergu - Trutnov

Rok otwarcia wieży widokowej: 2014

GPS: 50°37'46.828"N, 15°54'39.219"E

Jedną z ważnych inicjatyw miasta Trutnov i Euroregionu Glacensis mających na celu uatrakcyjnienie Przedgórza Karkonoszy (Podkrkonoší) stała się drewniana wieża z metalowymi schodami i dwoma platformami widokowymi wznosząca się na wysokość ok. 24 metrów nazwana **Eliška** i zbudowana na wzniesieniu Stachelberg. Jej budowę zakończono w 2014 roku w pobliżu twierdzy artyleryjskiej Stachelberg w miejscowości Babí koło Trutnova. Budowana w latach 1937-1938 twierdza T-S 73 miała być największą grupą warowną czechosłowackiego systemu fortyfikacyjnego.

Z wieży roztaczają się widoki na Przełęcz Lubawską (rejon Lubawki, Kamiennej Góry, Góry Kaczawskie), na Rýchory, Góry Krucze (Vraní hory), Góry Jastrzębie (Jestřebí hory), Szczellnec, Góry Stołowe, Góry Orlickie, rejon Śnieżnika, do doliny Úpy, w stronę Vamberka i przez Las Království na Zvíčíně. Z jednego miejsca rozpościera się panoramyczny widok na ciągłą linię fortyfikacji.

Platforma widokowa na wieży Eliška

Unikatowy punkt widokowy znajduje się na obrzeżach **Trutnova**. Na wzgórzu Šibeniční vrch w 1868 roku odsłonięto pomnik marszałka Ludwika von Gablenza, który 1866 roku odniósł tu zwycięstwo w jednej z bitw wojny prusko-austriackiej. Żeliwny obelisk o wysokości 20 m jest pusty w środku, a w jego wnętrzu są schody prowadzące na samą górę (platforma na wysokości 17 m). Zwiedzanie wewnątrz i wejście na szczyt jest możliwe tylko okazjonalnie. Od 1905 roku to miejsce ostatniego spoczynku Gablenza. (Zmarł już w 1874 roku, ale jego życzeniem było spocząć wraz ze swoimi towarzyszami, co spełniono dopiero 28 września 1905 roku).

W popularnych wśród turystów Górach Jastrzębich (Jestřebí hory) w najwyższym miejscu grzbietu Markoušovický hřeben (708 m n.p.m.) w 2014 roku pojawiła się nowa ciekawa atrakcja turystyczna. Wieża widokowa **Markoušovický hřeben**, która do tego urokliwego miejsca przyciągnie kolejnych nowych zwiedzających. Koszty częściowo sfinansowały Lasy Państwowe Republiki Czeskiej z dofinansowania unijnego w ramach Programu Rozwoju Wsi RCz. Ponadto przy wieży znajduje się nowa drewniana altana turystyczna oraz drewniana tablica z ciekawymi informacjami o tym miejscu. Z wieży roztaczają się wyjątkowe widoki na Karkonosze, Rýchory, Góry Krucze (Vraní hory), Góry Orlickie (Orlické hory) oraz okolice miasta Česká Skalice.

Około 8 km za Trutnovem (szlak zielony, czerwony, a potem ponownie zielony) znaleźliśmy najwyższy szczyt Gór Jastrzębich **Žaltman** z ogólnie dostępną konstrukcją widokową.

Punkt widokowy Gablencova vyhlídka

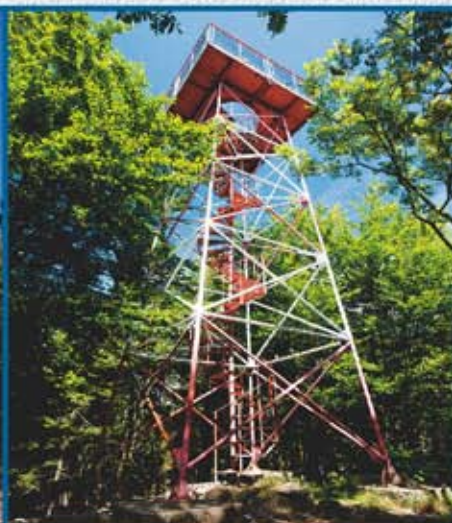

Markoušovický hřeben

Rok otwarcia wieży widokowej: 2014

GPS: 50°34'31.213"N, 16°00'43.751"E

Žaltman - Radvanice

Rok otwarcia wieży widokowej: 1967

GPS: 50°33'09.257"N, 16°03'07.489"E

Rtyně v Podkrkonoší

Rok otwarcia wieży widokowej: 2002

GPS: 50°29'42.684"N, 16°04'20.494"E

Małą drewnianą wieżę widokową, z której roztacza się ładny widok, znaleźliśmy na obrzeżach **Rtyně v Podkrkonoší** przy drodze wyjazdowej na Červený Kostelec, obok stacji paliw. Zadaszona galeria widokowa, do której prowadzi 23 stopnie, znajduje się wprawdzie tylko około 5 metrów nad ziemią, ale mimo to dobrze stąd widać dalekie okolice – kotlinę rtyńsko-svatoňovicką, panoramę Karkonoszy, a także pobliski kościół pw. Jana Chrzciciela w Rtyni, z drewnianą dzwonnica z 1544 roku. W 2012 roku wieżę wyremontowano.

Ważną wieżę widokową na terenie Przedgórza Karkonoszy jest **Zvičlna** (671 m n.p.m.), która dominuje nad całym regionem. Po wielu sporach między czeskimi i niemieckimi turystami zbudowano tu schronisko turystyczne im. Raisa (Raisova turistická chata), a w roku 1926 dobudowano do niego jeszcze wieżę widokową ze szklaną obrotową kopułą. Obecnie wieża widokowa nie jest dostępna, jednak przy dobrej widoczności można zobaczyć ze szczytu dużą część Czech (lokalni mieszkańcy twierdzą, że aż jedną trzecią). Na szczycie znajduje się skrzyżowanie szlaków turystycznych, jest on dostępny także dla zmotoryzowanych po drodze prowadzącej z miejscowości Dolní Brusnice lub od strony Miletína.

Jednym z największych symboli miasta **Hořice** jest **Masarykova věž samostatnosti** (Wieża Niepodległości im. Masaryka). Zbudowano ją w latach 1925-1938 według projektu architekta Františka Blažka. Kamień węgielny położono 10 lipca 1926 roku przy udziale prezydenta T. G. Masaryka. Z galerii widokowej roztaczają się widoki na Zvičlnę, uzdrowską miejscowość Lázně Bělohrad, w stronę Jicína (Jičín) oraz na Połabie (Polabí). Na przełomie wieków postawiono przed wieżą zespół rzeźb „Legia za granicami”. Do wieży prowadzi droga nazywana Drogą Legii (Cesta legii).

Hořice jako jedno z niewielu miejsc mogą się pochwalić dwoma wieżami widokowymi. Drugą wieżę widokową jest wieża telekomunikacyjna telefonii komórkowej zbudowana w 1998 roku na wzniesieniu **Hořický Chlum**. Z platformy widokowej roztaczają się widoki głównie na Karkonosze i ich przedgórze, Zvičlnę, okolice miasta Jicína (Jičín), zamek Trosky, wzgórze Zebín, na południe na równinnej Połabie (Polabí), jak również na bardziej odległą ziemię broumowską (okolice miasta Broumova) i Góry Orlickie. Do wieży można dotrzeć z odległości z drogi między Hořicami a kurortem Lázně Bělohrad znajdującym się przy krzyżu (tzw. Lukavecký kříž). Wokół wieży biegnie żółty i czerwony szlak turystyczny w kierunku z Hořic do Lázní Bělohrad.

Raisova chata na Zvičlně

Rok otwarcia wieży widokowej: 1926

GPS: 50°27'17.647"N, 15°41'40.487"E

Masarykova věž samostatnosti

Rok otwarcia wieży widokowej: 1938

GPS: 50°22'39.234"N, 15°38'19.644"E

Hořický Chlum

Rok otwarcia wieży widokowej: 1999

GPS: 50°22'48.111"N, 15°37'29.332"E

Pogranicze Kłodzkie

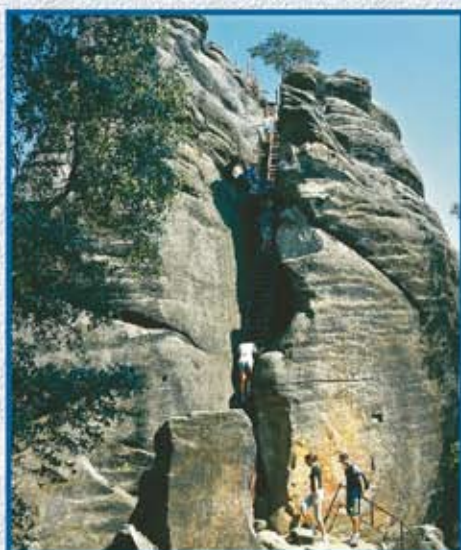
„Aglomeracja” wśród miast skalnych zbudowanych z piaskowca są Adrspasko-Teplické Skály (Adršpašsko-teplické skály). Fantazyjne obiekty skalne z pewnością pobudzą wyobraźnię każdego zwiedzającego. Już sama nazwa wskazuje, że miasto składa się z dwóch obszarów skalnych. Północna część, Skály Adrspaskie (Adršpašské skály), jest oddzielona podłużnym Wilczym Jarem (Vlčí rokle) od południowych Skał Teplickich (Teplické skály). Na całym tym obszarze jest wiele przepięknych miejsc widokowych, dostępnych zwłaszcza dla turystów uprawiających wspinaczkę skałową. Zwyczajny turysta też nie jest pozbawiony wspaniałych doznań, znajduje się tu bowiem kilka wręcz cudownych punktów widokowych.

Wzniesienie Starozámecký vrch – ruiny zamku Adršpach. Znajdziemy go na południowy zachód od miejscowości Dolní Adršpach, od wejścia do skalnego miasta po czerwonym, a potem po żółtym szlaku (łącznie ok. 2 km). Zamek założono w XIII wieku. Do dnia dzisiejszego zachowały się tu pozostałości piwnic w skale oraz znikome części murów. Drogi do zamku okalają imponujące wieże skalne nazywane Królestwem (Království).

Zamek skalny Střmen. Znajduje się na terenie Skał Teplickich, niespełna kilometr od wejścia do skalnego miasta. Do jego pozostałości prowadzi strome podejście po schodach i drabinkach. Nie wiadomo, kto był jego założycielem. Później, podobnie jak Adršpach, należał do panów z Dubé. Oba zamki zostały prawdopodobnie zburzone przez Ślązaków.

Skály (zamek Jiráskovy Skály). Uroczym punktem widokowym są Jiráskovy Skály. To ruiny zamku w pobliżu miejscowości Skály w południowej części terenów skalnych nazywanych także Bischofsteln, czyli Biskupi Kamień (Biskupský kámen). Zamek został założony prawdopodobnie pod koniec XIV wieku. Resztki murów i sklepień, jakie dziś można tu jeszcze zobaczyć, pochodzą z nowszej twierdzy, zbudowanej około 1546 roku. Pałacyk Skály w miejscowości noszącej tę samą nazwę został zbudowany w 1666 roku, a potem przebudowany w stylu empire w roku 1825.

Widok z zamku Adršpach na skalne miasto

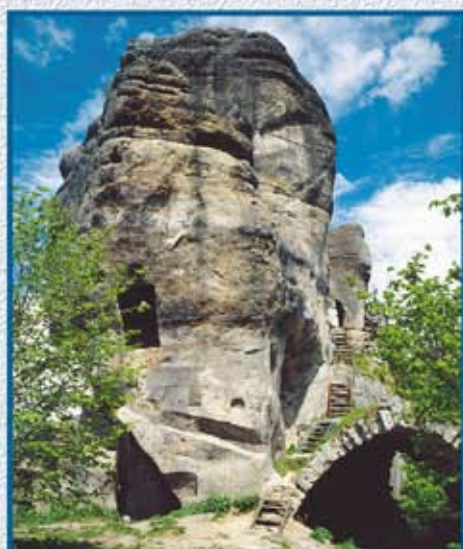
Skalni hrad Střmen - Teplice n. Metují

GPS: 50°35'39.411"N, 16°08'18.256"E

Widok z wieży widokowej Čáp - na horyzoncie Skalniak i Szczellnec

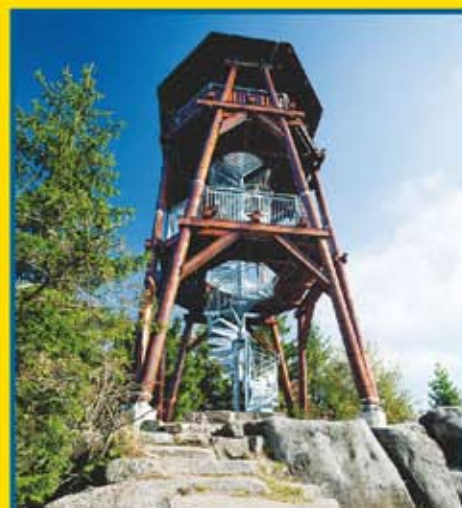
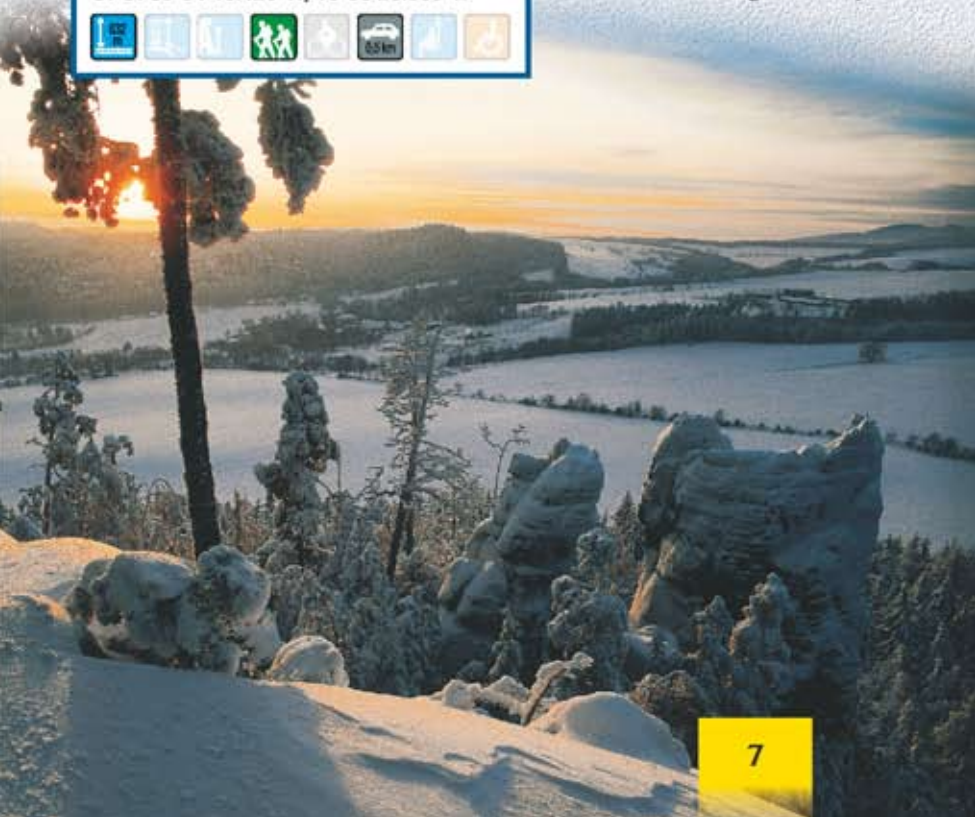

Skalni hrad Skály
GPS: 50°34'18.120"N, 16°08'26.088"E

W sezonie turystycznym dziesiątki tysięcy turystów udają się w Skály Adrspaskie, natomiast w ich cieniu pozostaje przeciwległe wzgórze **Křížový vrch (Wzgórze Krzyżowe)**. To rejon odwiedzany przede wszystkim przez amatorów wspinaczki skalnej oraz miłośników spokojnej przyrody. Nazwa wzgórza pochodzi od usytuowanej tam drogi krzyżowej. Tworzy ją zespół żelwnych płaskorzeźb, które kończą się na szczycie, gdzie stoi żelazny krzyż. Z brzegu szczytowego niewielkiego płaskowyżu roztacza się piękny widok na scenę Adrspaskich Skał i ich okolic. Widok zamyka grzbiet Karkonoszy z wierzchołkiem Śnieżki.

Zimowy krajobraz oglądany ze wzgórza Křížový vrch

Čáp - Teplice nad Metují

Rok otwarcia wieży widokowej: 2014

GPS: 50°34'28.617"N, 16°07'26.870"E

↑ Ciekawy widok roztaczał się od niepamiętnych czasów ze wzgórza **Čáp** (786 m n.p.m.), leżącego na zachód od miejscowości Skály (zielonym szlakiem ok. 2 km od miejscowości). Dlatego też ten goły skalisty szczyt wybrano w ramach projektu przytoczonego we wstępie do budowy nowej drewnianej wieży widokowej z dwoma platformami widokowymi.

Wieżę widokową zbudowano dzięki dofinansowaniu unijnemu we współpracy miasta Teplice nad Metují, Związku Turystycznego Branka i Euroregionu Glacensis. Ze szczytu Čápu zawsze roztaczały się piękne widoki, a teraz obejmą one jeszcze szerszą panoramę.

Widoki, jakie można podziwiać przy dobrej pogodzie.

Północ: Teplické Skály, wzgórze Starozámecký vrch, Mieroszowskie Ściany

Północny zachód: Karkonosze, Zvičina,

Północny wschód: Mieroszowskie Ściany,

Góry Suche, ziemia broumowska,

Góry Sowle

Południowy wschód: Ostasz, Szczellnec,

Skalniak, Broumowskie Ściany

Południe: góra Vysoký Kámen, Dobrošov, Góry

Orlickie, wzgórze Švédský vrch, okolice

Starkova

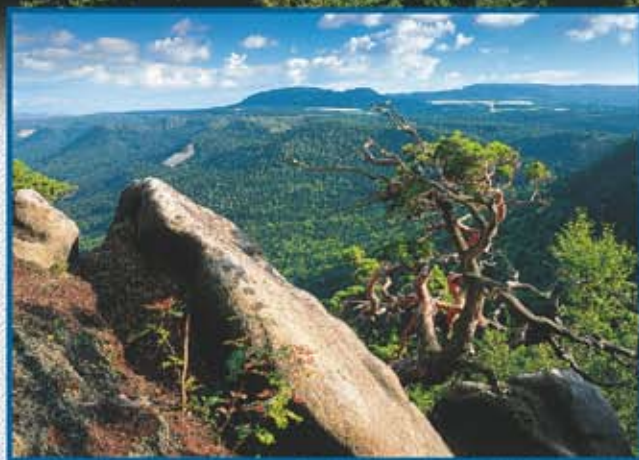
Południowy zachód: Góry Jastrzęble

Widok z punktu widokowego *Supí hnízdo* przez kotlinę broumowską w stronę *Gór Suchych*

Naturalnym murem wznoszącym się między ziemią broumowską a okolicami Polic nad Metují jest masyw **Broumowskich Ścian** (*Broumovské stěny*), broniący wstępu w głąb kraju. Trudno byłoby tu znaleźć dominujące wieże podobne do tych co w poprzednio opisywanych rejonach, ale jest tu szereg jarów, wąwozów i miejsc z bałkowymi widokami. Spośród wszystkich wymieńmy chociaż trzy. **Hvězda** – punkt widokowy przy kaplicy Maryi Panny Śnieżnej, **Supí hnízdo** – punkt widokowy nad jarem Kovářova rokle (tylko mały skręt ze Szlaku im. A. Jiráská) oraz **Modrý kámen** (686 m n.p.m.) – po czerwonym szlaku około 3,5 km od Hvězdy, skalny punkt widokowy z widokami na ziemię broumowską.

Widok z *Koruny* na *Szczeliniec*

Pod Broumowskimi Ścianami, na samej granicy z Polską, leży gmina Božanov. Dominantą miejscowości i okolic jest strome wzgórze **Koruna** (769 m n.p.m.) w Broumowskich Ścianach. Zabezpieczony punkt widokowy (dojście po żółtym szlaku turystycznym) ukazuje widoki na część Kotliny Broumowskiej, polski *Szczeliniec* oraz *Skalniak*, a przy dobrej pogodzie także na *Jesioniki*.

Kaplica Maryi Panny Śnieżnej na górze *Hvězda*

Widok z punktu widokowego Frýdlantská vyhlídka na Ostasz

Zwiedzając ten zakątek Czech, nie można nie wspomnieć o owianym licznymi legendami wzgórzu **Ostasz (Ostaš)** koło miasta Police nad Metují. Stołowa góra, z daleka rozpoznawalna po swoim typowym kształcie, ukrywa dwa labirynty skalne. Niebieski szlak prowadzi pętlą po Górnym Labiryncie od parkingu do najwyższego punktu (700 m n.p.m.), tzw. punktu widokowego Frýdlantská vyhlídka. Nagrodą za trudy pokonywania labiryntu jest piękny widok na Broumowskie Ściany.

Aby pokazać kompletny obraz tego obszaru, należy wspomnieć o wieży widokowej, która od 2002 roku wznosi się na najwyższym szczycie czeskiej strony Gór Suchych (Javoří hory) – **Ruprechtický Špičák** (880 m n.p.m.), znajdującej się w pobliżu czesko-polskiej granicy. Udostępniona turystom wieża telekomunikacyjna ukazuje widoki na ziemię broumowską, Karkonosze, Góry Suche, polskie Góry Sowle, a w kierunku południowym Góry Orlickie. Na Ruprechtický Špičák prowadzi niebieski szlak z Meziměstí (9 km) lub żółty szlak z Ruprechtic (6 km), pod koniec obu tras jest ostre podejście. Mniej sprawni turyści mogą dojechać samochodem do górnej części gminy Ruprechtice, skąd na Špičák to 3 km. Wieża widokowa jest ogólnie dostępna.

Ruprechtický Špičák - Meziměstí

Rok otwarcia wieży widokowej: 2002

GPS: 50°39'39.802"N, 16°16'53.072"E

Na Signálu - Horní Radechová

Rok otwarcia wieży widokowej: 2014

GPS: 50°27'39.685"N, 16°09'59.430"E

W ramach wspomnianego już projektu pn. „Miejsca pełne widoków”, dzięki współpracy Związku Turystycznego (Svaz cestovního ruchu) Branka i Euroregionu Glacensis, zbudowano w 2014 roku nową wieżę widokową na szczycie **Signál** (496 m n.p.m.) niedaleko gminy Horní Radechová i miejscowości Slavíkov. Drewniana wieża widokowa ze stalowymi schodami i platformą widokową na wysokości 25 m nad terenem ukazuje bardzo dobre widoki na okolice.

Widoki roztaczające się z wieży widokowej:

Północ: Maternice, Ostasz, Broumowskie Ściany, częściowo Góry Suche

Północny zachód: okolice miasta Červený Kostelec, Góry Jastrzęble, Zvičina, Karkonosze

Północny wschód: okolic Hronova,

Broumowskie Ściany, Góry Stołowe

Południowy wschód: okolice miasta

Náchod, Dobrošov, Góry Orlickie,

przy dobrej widoczności Śnieżnik

Południe: Pavlišov, okolice miasta

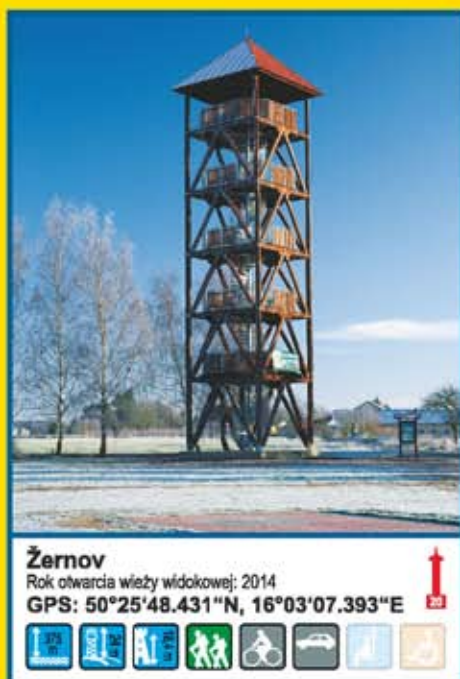
Česká Skalice

Południowy zachód: Zvičina

Widok od Slavíkova na góry stołowe Szczelńiec i Skalniak

Na terenie narodowego rezerwatu przyrody Babiččino údolí do tej pory najbardziej znanym punktem widokowym jest altana o nazwie Rýzmburský altán. Z jej „oklen“ rozciąga się piękny widok na dolinę. Od 2014 roku nowe widoki, tym razem z innego miejsca, oferuje także nowa wieża widokowa zbudowana w ramach projektu pn. „Miejsca pełne widoków”, dzięki współpracy Związku Turystycznego (Svaz cestovního ruchu) Branka i Euroregionu Glacensis. Jako miejsce budowy wieży wybrano gminę **Žernov**, a ściślej obrzeża miejscowości przy szlaku rowerowym nr 4057. Drewniana wieża widokowa ma stalowe elementy nośne, stoi na wysokości 308 m n.p.m., a ostatnia, piąta platforma widokowa znajduje się 18,4 m powyżej terenu.

Położenie na krańcu rezerwatu Babiččino údolí umożliwia następujące widoki:

Północ: Červená hora, Babiččino údolí

- dolina rzeki Úpy, Góry Jastrzęble,

Karkonosze

Północny zachód: pogórze Zvičiny,

Zvičina, Karkonosze

Północny wschód: okolice miasta Čer-

vený Kostelec, Góry Stołowe

Południowy wschód: Dobrošov, Góry

Orlické

Południe: okolice miasta Česká Skalice,

zapora Rozkoš, Kunětická hora, okolice

Hradca Králové

Południowy zachód: Babiččino údolí, okolice

miasta Jaroměř

Widok z wieży widokowej Žernov na Předgórze Karkonoszy

Góry Orlickie i ich przedgórze

Widok na Náchod i Karkonosze od schroniska Jiráskova chata na Dobrošově

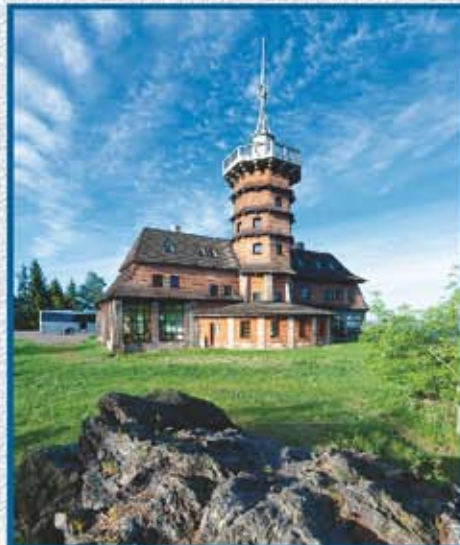
Gotycki zamek **Náchod** został założony w połowie XIII wieku i służył początkowo jako twierdza do ochrony przełęczy z Czech na ziemię kłodzką. Do XVIII wieku był wielokrotnie przebudowywany, przede wszystkim w stylu renesansowym i barokowym. Na przestrzeni wieków należał do wielu znacznych rodów, a nawet do czeskich królów. Zwiedzający mogą obejrzeć miasto Náchod i jego okolice nie tylko z pałacowej wieży, ale także z pałacowych tarasów.

Po przeciwnej stronie doliny znajduje się dobrze widoczne schronisko **Jiráskova chata na Dobrošově** z wieżą widokową. Pierwsze schronisko na Dobrošově zbudowano już w 1895 roku. Nowe schronisko zbudował Klub Ceskich Turystůw w latach 1921-1923 według planów arch. Dušana Jurkoviča. Po kosztownej rekonstrukcji zostało ponownie otwarte w 2002 roku.

Nové Město nad Metují zostało założone w 1501 roku. Częścią późnogotyckiego miasta był także zamek, który w latach 1558-1568 przebudowano na renesansowy pałac. Po różnych przebudowach w latach 1909-1915 cały pałacowy kompleks odrestaurowano i zaadaptowano według projektu arch. Dušana Jurkoviča. Dziś stanowi element miejskiej strefy zabytkowej. Z galerii wieży Měslnice roztacza się przepiękny widok na renesansowy rynek i szczyty Gór Orlickich oraz zapórę Rozkoš z Karkonoszami w tle.

Na północny wschód od Nowego Města nad Metují, niedaleko gminy Sendraž, na wzgórzu **Varta** wznosi się metalowa konstrukcja wieży telekomunikacyjnej z platformą widokową na wysokości 23,8 m.

Warto zwiedzić także niedaleką miejscowość **Dobruška** z wieżą ratuszową pośrodku rynku.

Jiráskova chata Dobrošov

Rok otwarcia wieży widokowej: 1923

GPS: 50°24'02.839"N, 16°11'27.946"E

Varta na Sendraži

Rok otwarcia wieży widokowej: 2009

GPS: 50°22'20.998"N, 16°12'13.972"E

Radniční věž v Dobrušce

GPS: 50°17'31.370"N, 16°09'36.130"E

Osičina - Vojenice

Rok otwarcia wieży widokowej: 2004

GPS: 50°13'27.150"N, 16°07'38.406"E

Okolo ośmiu kilometrów od miasta Opočno, przy drodze łączącej miejscowość Vojenice i Záhornice, wznosi się wzgórze z płaskim grzbieciem, nazywane **Osičina**. Na szczycie stoi wieża widokowa - to udostępniony maszt telekomunikacyjny telefonii komórkowej. Roztacza się stąd piękny widok dla turystów pieszych i rowerowych, ponadto jest tu niewielki punkt gastronomiczny oferujący zimne i ciepłe napoje. Z wieży widokowej jest cudowny widok na całe Góry Orlickie, Śnieżnik, Góry Żelazne (Železné hory), Karkonosze, a przy dobrej widoczności także na szczyt Kunětická hora. Dostępna w sezonie turystycznym platforma widokowa wznosi się na wysokości 33 m.

Będąc na głównym grzbiecie Gór Orlickich, na pewno dostrzemy do schroniska **Masarykova chata na Szerlichu (Šerlich)**. Choć nie ma tam w pobliżu żadnej wieży

Widok z grzbiętów Gór Orlickich w stronę schroniska Masarykova chata

Widok na szczyty Gór Orlickich z wieży widokowej Osičina

widokowej, jest to miejsce, z którego można podziwiać widok na polską i czeską stronę.

Na głównym grzbiecie Gór Orlickich znajduje się tylko jedna wieża widokowa, choć dawniej była tu jeszcze jedna, ale mała. Na szczycie **Wielkiej Desznej** (1115 m n.p.m.) w przeszłości nie było wieży widokowej. Zastępowała ją częściowo wieża triangulacyjna. Zniknęła ona na początku lat 80. XX wieku. Później na szczycie był niewielki punkt widokowy z platformą na wysokości pięciu metrów, oferujący kołowy widok. Z powodu złego stanu technicznego obiekt ze względów bezpieczeństwa usunięto. Dziś zarośla zasłaniają większość widoków, można je podziwiać tylko ze zbocza nad osadą Lulsino údolí. Wygodnie można tu dotrzeć po czerwonym szlaku Jiráskova horská stezka, przy chacie górskiego pogotowia ratunkowego Horská služba trzeba zejść krótki kawałek po zielonym szlaku.

Zamek **Potštejn** góruje nad całą doliną Dzikiej Orlicy (Divoká Orlice). Droga na zamkowe wzgórze jest dość stroma, ale nagrodą za trud jej pokonania jest cudowny widok na Pogórze Gór Orlickich. Ponadto warto z pewnością zwiedzić pozostałości zamku z XIII wieku wraz z zachowaną kaplicą zamkową.

28 *Widok z zamku Potštejn*

Widok z wieży widokowej na wzniesieniu Andrlův Chlum na miasto Ústí nad Orlicí oraz panoramę Gór Orlických, wzgórze Suchý vrch oraz Masyw Śnieżnika.

Pierwsza wieża widokowa na wzniesieniu **Andrlův Chlum** (559 m n.p.m.) nad Ústím nad Orlicí została zbudowana i otwarta latem 1905 roku. Jednak 17 kwietnia 1918 roku z niewiadomych przyczyn się spaliła. Członkowie Klubu Czechosłowackich Turystów myśleli o budowie nowego obiektu, ale na nową wieżę widokową czekali aż do 1996 roku. Dojście do wieży jest dobrze oznakowane, zarówno na drodze prowadzącej z Ústí, jak i zielonym szlakiem.

Droga z Ústí nad Orlicí przez Hejnicę do Žamberka doprowadzi nas bezpośrednio do drewnianej wieży widokowej Tyršova rozhledna **Rozálka**, stojącej przy zachodnich krańcach Žamberka, na wysokości 470 m n.p.m. Jest bardzo podobna do wieży widokowej Hýlačka, która stała niedaleko Tábora (zniszczona w pożarze 1 stycznia 2012 r.), ponieważ zbudowano ją według tych samych planów prof. Theodora Petříka. Po otrzymaniu jego zgody zbudowano wieżę o wysokości 20 m w kształcie husyckiej wieży obronnej i otwarto ją 28 października 1932 roku. Ponieważ w jej sąsiedztwie stoi kaplica św. Rozalii, zaczęto ją nazywać Rozálką. Wieża jest dostępna w sezonie. Po rekonstrukcji została ponownie otwarta w 2005 roku.

Z Žamberka to już tylko kawałek na **Suchý vrch** (995 m n.p.m.), najwyższy punkt w odosobnionej części Gór Orlických, oddzielonej od głównego grzbietu doliną Cichej Orlicy (Tichá Orlice). Na szczycie stał dawniej hotel, początkowo było to schronisko Klubu Czechosłowackich Turystów udostępnione w 1925 roku. Nowe schronisko funkcjonowało tu od 1928 roku pod nazwą Kramářova turistická chata. Wieża widokowa obok schroniska została zbudowana jako wieża ciśnieniowa w latach 1931-1932. Roztaczają się z niej widoki na góry Orlickie i Bystrzyckie, Śnieżnik, kotlinę koło czeskiego miasta Králupy, Wysokí Jeseník (Hrubý Jeseník), okolice Žamberka i inne miejsca. W latach sześćdziesiątych umieszczono na niej anteny telewizyjne, a górny taras oszklono. W latach osiemdziesiątych cała górna część wieży zniknęła pod metalową stożkowatą nadbudówką i do podziwiania widoków pozostała już tylko dolna oszklona galeria. Schronisko z powodu nieudanej prywatyzacji przeprowadzonej w latach 90. XX wieku było przez długi czas zamknięte (i całkowicie pozbawione wyposażenia wewnątrz), w sezonie turystycznym dostępna była tylko wieża widokowa. W nocy 16 lipca 2013 roku w opustoszałym schronisku wybuchł pożar. Na szczęście wieża widokowa nie została uszkodzona i pozostała dostępna. Po kapitalnym remoncie schronisko po-

Andrlův Chlum - Ústí nad Orlicí
Rok otwarcia wieży widokowej: 1996
GPS: 49°57'36.681"N, 16°22'26.056"E

Rozálka - Žamberk
Rok otwarcia wieży widokowej: 1932
GPS: 50°05'05.914"N, 16°27'25.462"E

Suchý vrch
Rok otwarcia wieży widokowej: 1932, 2012
GPS: 50°03'07.953"N, 16°41'22.619"E

Spojrzenie przez klatkę schodową wieży widokowej na Suchým vrchu

Widok ze wzgórza Adam na Suchý vrch

nownie otwarto w 2012 roku.

Jadąc ścieżką rowerową z Ústí nad Orlicí do Letohradu, trafimy na ruiny zamku **Lanšperk**, który został założony w drugiej połowie XIII wieku przez panów z Drnholca. Wewnątrz ruin znajduje się metalowa wieża widokowa przypominająca nieco rusztowanie budowlane, ale prezentująca bardzo dobry kołowy widok.

Křížová hora koło miejscowości Červená Voda. Żelbetowa wieża widokowa leży niedaleko centrum gminy Červená Voda, na wysokości 735 m n.p.m. Wieża ma 25 m wysokości, a platforma widokowa znajduje się na wysokości 22 m i prowadzi do niej 130 stopni. Zewnętrzną obudowę tworzą wiązary z deskami.

Zříceniny hradu Lanšperk

Rok otwarcia wieży widokowej: 2007

GPS: 49°59'41.797"N, 16°27'14.736"E

Křížová hora u Červené Vody

Rok otwarcia wieży widokowej: 2007

GPS: 50°02'16.626"N, 16°45'26.408"E

Połabie

Widok z wieży widokowej Milif w kierunku Kunětické hory i Opatovic

Największym miastem regionu jest **Hradec Králové**. Najważniejszą i dominującą wieżą widokową stolicy regionu jest **Bílá věž** (Biała Wieża) na rynku Velké náměstí. Nazwano ją tak, bo w czasie budowy była całkowicie biała, zbudowana jest bowiem z białego płaskowca z okolic Hofic. Nie jest to wieża kościelna, ale strażnicza i pożarnicza. Kamień węglany położono 7 czerwca 1574 roku. Wieża stoi na rzucie 10 x 10 metrów i liczy 71,5 metrów wysokości. Początkowe fundamenty, gdy nie była to jeszcze wieża w prawdziwym znaczeniu, położyli rzemieślnicy już w 1509 roku, lecz budowę prowadzono w latach 1574-1580. W 1581 roku pod prowizorycznym zadaszeniem powieszono dzwon. Dopiero w 1596 roku ukończono kopułę przykrytą blachą.

Z Hradcem Králové związane jest również wydarzenie historyczne, które miało istotny wpływ na naszą historię. Jedną z największych bitw XIX wieku miała miejsce właśnie

na **Chlumie pod Hradcem Králové** (znana jako bitwa pod Sadową). Stoczono ją 3 lipca 1866 roku, a walczyło tu 436 000 żołnierzy. Zginęło wówczas 44 300 żołnierzy austriackich i czeskich oraz 9200 pruskich. Pod koniec XIX wieku na polu walki ustawiono wiele pomników i obelisków. W 1999 roku dołączyła do nich także nowa stalowa wieża widokowa, która zastąpiła wcześniejszą drewnianą.

Chlum u Hradce Králové

Rok otwarcia wieży widokowej: 1999

GPS: 50°16'42.866"N, 15°44'24.175"E

33

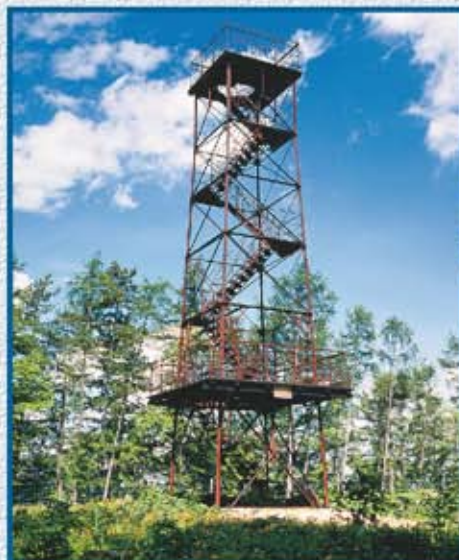

Bílá věž - Hradec Králové

GPS: 50°12'32.832"N, 15°49'51.203"E

Wieża widokowa i pomnik ofiar wojny z 1866 roku na Chlumie

Libníkovice

Rok otwarcia wieży widokowej: 1930

GPS: 50°14'55.801"N, 15°59'37.797"E

Miliř - Vysoká nad Labem

Rok otwarcia wieży widokowej: 2013

GPS: 50°09'15.461"N, 15°50'01.079"E

Wieża ma unikatowe - tylko trzy - podpory

Niedaleko Třebechovic pod Orebem, 5 km na północ, w małej miejscowości **Libníkovice**, stol od 1930 roku wieża widokowa o bardzo ciekawej historii. Początkowo w tym miejscu stała potężna lipa, a w jej koronie zagospodarowane było wygodne miejsce do sledzenia, do którego prowadziły schodki. Wichura w 1929 roku lipę przewróciła. Lokalni mieszkańcy na własny koszt zbudowali w tym miejscu metalową wieżę widokową o wysokości 15 m. Niestety, okoliczne zarośla w dużym stopniu zasłaniają roztaczające się z niej widoki.

Jadąc od Hradca Králové w stronę Pardubic przez miejscowość Vysoká nad Labem, można zobaczyć nową wieżę widokową **Miliř**. Unikatowa trójboczna budowla jest jedyna w swoim rodzaju w całym kraju. Trzy nośne słupy z klejonego drewna są zbudowane z sześciometrowych części do łącznej wysokości 30 m. Stalowe schody składają się z trzech ośmiometrowych części, a sześcioboczna platforma widokowa jest umieszczona na wysokości 27 m. Wieża widokowa stol na ścieżce rowerowej budowanej między Hradcem Králové a Pardubicami.

Wędrowka szlakiem wież widokowych ma ciąg dalszy na ziemi pardubickiej. W okolicy Pardubic króluje wyraźna dominanta tego regionu - **Kunětická hora** (294 m n.p.m.), bazaltowe wzgórze wznoszące się pośrodku nizin. Zamek na szczycie góry powstał prawdopodobnie na przełomie XIII i XIV wieku. Przebudowę i rozbudowę kompleksu zamkowego na początku XV wieku zlecił Diviš Bořek z Miletínka. Pod koniec XV wieku szeroko zakrojonej przebudowy podjęli się Pernsteinowie i w czasach ich panowania zamek zyskał reprezentacyjną formę. Na początku XX wieku zamek poddano kapitalnej rekonstrukcji według projektu D. Jurkoviča.

Dziś można zwiedzać ekspozycje muzeum zamkowego, salę rycerską, piwnice z ekspozycją archeologiczną, kaplicę zamkową oraz wejść na wieżę, z której okienek roztaczają się piękne widoki we wszystkich kierunkach. Do zamku najlepiej dojść od miejscowości Ráby. Na drodze jest dobrze oznakowany skręt, a do zamku prowadzi czerwony szlak.

38 Wyraźną dominantą całego Połabla jest Kunětická hora

Okolice miast Lanškroun, Česká Třebová i Litomyšl

Mariánka - Horní Čermná

Rok otwarcia wieży widokowej: 2014

GPS: 49°57'43.255"N, 16°35'45.213"E

Na północ od Lanškrouna, w miejscowości Horní Čermná, na wzgórzu Mariánská hora (503 m n.p.m.) stoi całkowicie nowa wieża widokowa **Mariánka**. Została zbudowana przez gminę w ramach projektu Euroregionu Glacensis pn. „Miejsca pełne widoków” przy wykorzystaniu środków unijnych. Stoi niedaleko kościoła pielgrzymkowego na wzgórzu Mariánská hora, który znajduje się na linii europejskiego wododziału. Oprócz wartości historycznej ma też swoją ciekawostkę: woda z lewej rynny wpływa do Čermenky, Cichej Orlicy i Łaby, które płyną do Morza Północnego. Z prawej rynny zaś woda spływa potokami do rzek Moravská Sázava, Morawa i Dunaj, który płynie do Morza Czarnego.

Z drewnianej wieży widokowej ze stalowymi kręconymi schodami roztaczają się widoki na wszystkie strony świata. Można zobaczyć Góry Orlickie, Suchý Vrch oraz miasto Lanškroun i okolice.

Przy wieży widokowej Mariánka zbudowano także infrastrukturę dla turystów i rowerzystów

Wędrowkę szlakiem wież widokowych kontynuujemy w kierunku wschodnim. Zanim jednak dotrzemy do morawskich wież widokowych, warto się jeszcze zatrzymać w kilku miejscach widokowych w historycznej krainie Czech.

Rezerwat przyrody **Maštale** na południowy zachód od Litomyšla, obejmujący cały obszar Budislavských Skal (Budislavské skály), w tym znaną atrakcję przyrodniczą ze skałami z piaskowca Toulcovy maštale, zaprasza na trzy wieże widokowe.

Na wzniesieniu Jarošovský vrch (539 m n.p.m.) od 2002 roku stoi piętnastometrowa drewniana wieża widokowa o nazwie **Toulcová rozhledna**, do której można dojść po czerwonym szlaku z Jarošova.

Niedaleko Pasek nad Prosečí, na niebieskiej ścieżce rowerowej, w 2004 roku zbudowano wieżę widokową **Terežka** o wysokości 28 m. Oprócz platformy widokowej ma cztery piętra pośrednie, które także mniej sprawnym turystom ukazują piękne widoki na okoliczne krajobrazy.

Toulcová rozhledna - Jarošov

Rok otwarcia wieży widokowej: 2002

GPS: 49°48'52.222"N, 16°09'48.459"E

Terežka - Paseky nad Prosečí

Rok otwarcia wieży widokowej: 2004

GPS: 49°47'09.754"N, 16°07'21.424"E

Z Hlubokej czerwona i zielona ścieżka rowerowa prowadzą do najmłodszej wieży widokowej nazywanej **Borůvka**. Jej nazwa pochodzi od nazwy miejscowości leżącej powyżej wieży, które określane jest mianem Na Borůvčí lub Borek. Ze względu na swoją niepowtarzalną i nietradycyjną konstrukcję należy bez wątpienia do najciekawszych i najpiękniejszych obiektów

tego typu nie tylko w mikroregionie Touloucovy maštale, ale też w całej okolicy. Jej wysokość wynosi 18,5 m (platforma na wysokości 15 m), dzięki czemu można stamtąd podziwiać piękne widoki.

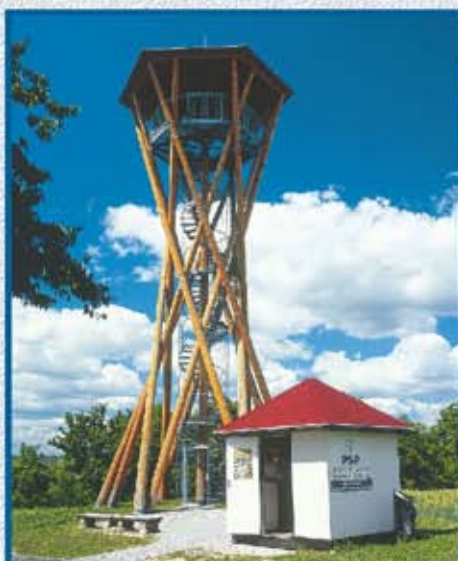
Na wzgórzu **Kozlovský kopec** koło miasta Česká Třebová stało od 1936 roku schronisko turystyczne i wieża widokowa, a ściślej drewniana wieża triangulacyjna, zbudowana w 1929 roku do przeprowadzania pomiarów. Po ich zakończeniu aż do 1939 roku służyła do celów turystycznych, kiedy to została

Widok z wieży widokowej Marjánka w stronę wzgórz Bukovohorská pahorkatina oraz rzeźba Maryi Panny, której wieża zawdzięcza swoją nazwę

zniszczona przez piorun. Gdy w 2000 roku jeden z operatorów telefonii komórkowej wyraził zainteresowanie budową żelaznego masztu na swoje anteny, miasto Česká Třebová postawiło warunek, aby na wieży był dostępny punkt widokowy. Dnia 19 maja 2001 roku udostępniono turystom wieżę o wysokości 55 metrów (platforma widokowa na wysokości 32,8 m).

Do wieży widokowej można dotrzeć drogą liczącą około 3 kilometrów długości, nazywaną Alej Maxe Švabinského. Przy schronisku Chata Maxe Švabinského można zostawić samochód i dojść stąd około 100 m plechotą do wieży widokowej.

Niedaleko miasta **Moravská Třebová** zlokalizowane są kolejne dwie wieże widokowe. Około 2 km na południe na wzniesieniu Pastvisko znajduje się wieża o nazwie **Pastýřka**. Stalowa konstrukcja z drewnianymi elementami nośnymi wznosi się na wysokość 27 m. Stoi w miejscu, w którym w latach 1906-1916 stała wcześniej inna wieża widokowa.

Borůvka - Hluboká

Rok otwarcia wieży widokowej: 2005

GPS: 49°50'24.379"N, 16°03'44.936"E

Kozlovský kopec - Česká Třebová

Rok otwarcia wieży widokowej: 2001

GPS: 49°52'52.762"N, 16°25'32.281"E

Pastýřka - Moravská Třebová

Rok otwarcia wieży widokowej: 2009

GPS: 49°44'46.128"N, 16°39'52.174"E

Strážný vrch - Moravská Třebová

Rok otwarcia wieży widokowej: 2010

GPS: 49°47'10.090"N, 16°34'58.222"E

Najwyższy taras widokowy wieży widokowej na wzniesieniu Strážný vrch

Druga, można by powiedzieć nieco nietypowa wieża widokowa, znajduje się na wzniesieniu o nazwie **Strážný vrch** w rejonie grzbiecie Hřebečský hřeben między Svitavami i Moravskou Třebową.

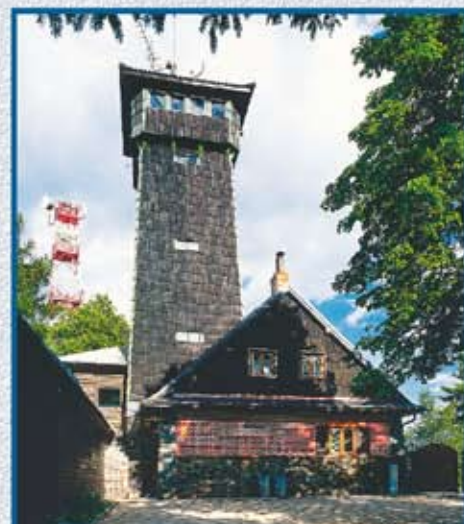
Wieża została zbudowana w 2010 roku i swoim kształtem ma przypominać wieże wydobywcze. Przy dobrej widoczności widać stąd Góry Orlickie i Śnieżnik, całe Pogórze Orlickie oraz północną część obniżenia Boskovičská brázda.

Wieża zbudowana jest z konstrukcji drewnianej uzupełnionej elementami stalowymi symbolizującymi obudowę sztolni górniczej. Uroczyste otwarcie miało miejsce 4 lipca 2010 roku. Wówczas także udostępniono trasy górnicze oraz ekspozycję geologiczną w pałacu w Moravskiej Třebovej.

Poprzedniczką współczesnej wieży widokowej na wzniesieniu **Lázeček** (714 m n.p.m.) była prosta drewniana wieża zbudowana przed pierwszą wojną światową. Została ona jednak zniszczona w 1918 roku. Obecna obudowana drewniana wieża o wysokości 20 m pochodzi z 1933 roku. Jest elementem schroniska Reichlova chata, nazwanego imieniem głównego inicjatora budowy. Do platformy widokowej na wysokości 17 m wchodzi się po 87 stopniach. Nazwa Lázeček jest pochodną słowa „láz” (czes. lázy), miejsc wypalonych w lesie przeznaczonych pod uprawy.

Wieża widokowa wznosi się nad miejscowością Cotkyně, 7 km na wschód od Lanškrouna. Na sam szczyt prowadzi asfaltowa droga. Do wieży można dojechać drogą nr 368 prowadzącą z miejscowości Štítý do gminy Cotkyně. Dwa kilometry za wsią skręca w prawo wąska asfaltowa droga, która po 500 metrach doprowadzi nas na sam szczyt. Piesi turyści mogą z miejscowości Cotkyně dojść zielonym szlakiem, z miejscowości Strážná czerwonym.

Widok z wieży widokowej na wzniesieniu Strážný vrch w kierunku Lanškrouna

Lázeček - Cotkyně

Rok otwarcia wieży widokowej: 1933

GPS: 49°55'32.507"N, 16°42'19.379"E

Okolice miast Králíky i Šumperk

Panoramiczny widok na Śnieżnik od strony wsi Červený potok

Dominantą całego regionu jest Masyw Śnieżnika (Králický Sněžník), rozczłonkowane pogórze na styku Czech, Moraw i ziemi kłodzkiej, przy granicy z Polską, część wschodnich Sudetów. Ponadto to także trzecie pod względem wysokości pogórze w Republice Czeskiej. Łącznie jest tu 12 tysięczników, spośród których najwyższy jest Śnieżnik (noszący po stronie czeskiej nazwę Králický Sněžník) (1424 m n.p.m.). Częściowo Śnieżnik leży po stronie polskiej, gdzie znajduje się także Śnieżnicki Park Krajobrazowy. Całe pogórze ma dominujący masyw (po stronie czeskiej noszący także nazwę Králický Sněžník), z którego wychodzi pięć grzbieców (rozsoch). Rozsocha południowo-zachodnia prowadzi po granicy z Polską i wraz z południową (początkowo południowo-wschodnią) tworzy swoistą podkowę, przeciętą bardzo głęboką doliną Morawy. Pogórze jest także ważnym europejskim wododziałem – ze strony czeskiej wody spływają do Dunaju, częściowo do Łaby, natomiast z polskiej strony do Odry.

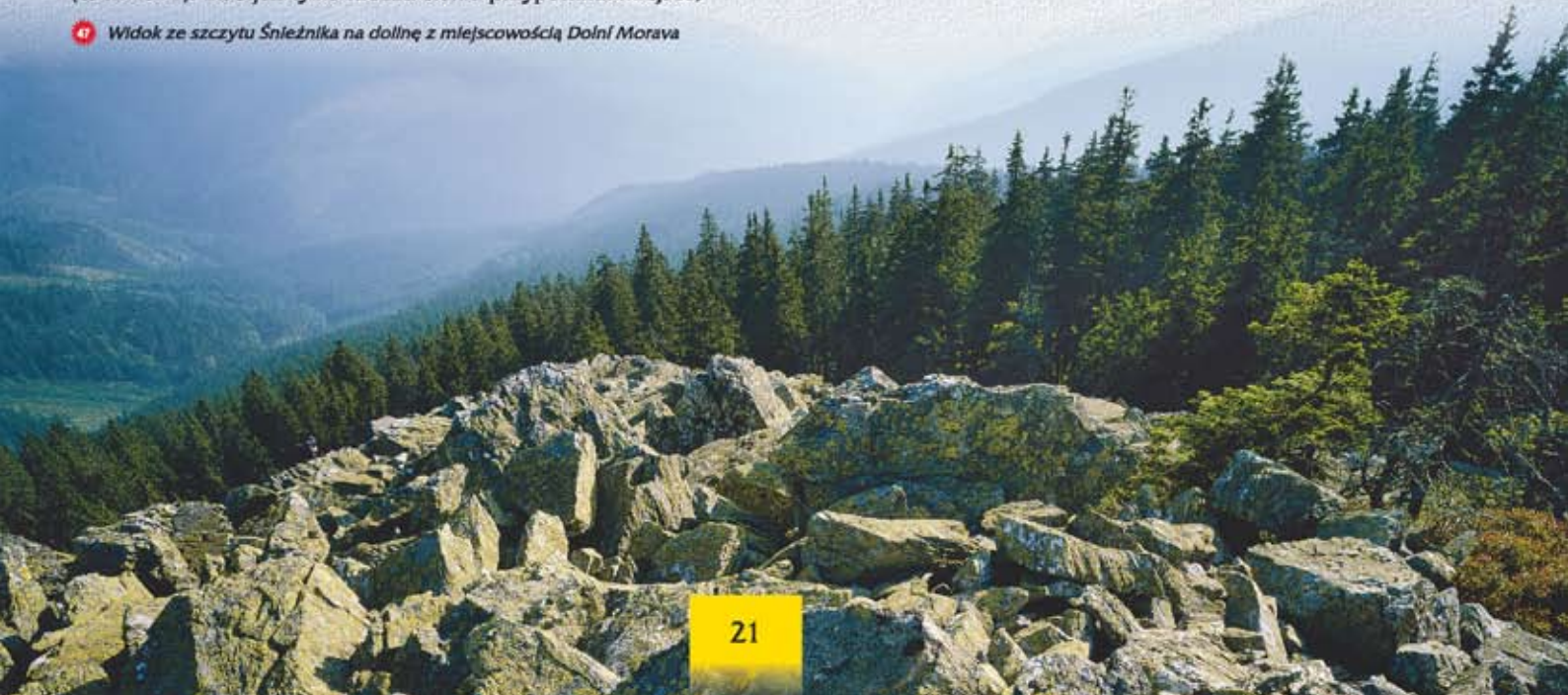
Szczyt Śnieżnika na wysokości 1424 m n.p.m. z rozległym płaskim terenem na szczycie był naturalnym miejscem dla wieży widokowej. W przeszłości w bezpośrednim sąsiedztwie szczytu stały dwa schroniska. Po polskiej stronie (wówczas niemieckiej) było to schronisko z wieżą widokową im. cesarza Wilhelma (1895-1973), po stronie czeskiej schronisko Llech-tensteinova chata, później nazwane „U pramene Moravy” (1912-1971). Dziś już tylko rzeźba słonia przypomina miejsce,

Widok na zasnieżnione szczyty - Sviní hora, Podbělka i Uhlisko

w którym stało czeskie schronisko. Choć na szczycie nie ma już schroniska ani wieży widokowej, roztaczają się stąd piękne widoki, częściowo przysłonięte przez las. Na szczyt można wejść zarówno z polskiej, jak i czeskiej strony po dobrze oznakowanych szlakach turystycznych.

47 *Widok ze szczytu Śnieżnika na dolinę z miejscowością Dolní Morava*

Góra Matki Boskiej

W mieście Králíky każdego urzecznie z pewnością także druga dominanta – **Hora Matky Boží (Góra Matki Boskiej)** z klasztorem. Około 1,5 km na wschód od miasta, na szczycie Lysej hory (770 m n.p.m.) zbudowano w latach 1696-1700 barokową trójnawową bazylikę. Na początku XVIII wieku dobudowano ambity oraz inne obiekty klasztorne. Już idąc aleją do klasztoru, możemy podziwiać stopniowo ukazujące się piękne widoki nie tylko na miasto, ale także na Masyw Śnieżnika, obniżenie Králická Brázda i wzgórze Suchý vrch.

Jeszcze ładniejsze widoki roztaczają się z prostej wieży telekomunikacyjnej na gołym wzniesieniu **Val**, około 1 km od klasztoru po żółtym szlaku turystycznym. Z jej platformy widokowej, umieszczonej na wysokości 22 m, roztacza się wspaniały kołowy widok na Masyw Śnieżnika, Jesioniki oraz Góry Orlickie z wyraźną sylwetką szczytu Suchý vrch.

Val - Hedeč u Králík

Rok otwarcia wieży widokowej: 2003

GPS: 50°04'16.602"N, 16°44'30.042"E

Z Králík można przejechać przez Bludov do Šumperka. Na północny wschód od Bludova i na zachód od miasta Šumperk wznosi się wyrazisty podwójny szczyt Chocholík (548 m n.p.m.) oraz **Háj** (632 m n.p.m.) z wieżą widokową – to najlepiej zarysowany szczyt południowego cypla wierzchołiny Hanušovická vrchovina. Pierwotna wieża widokowa była zbudowana w latach 1933-1934. W czasie wojny została bardzo uszkodzona, a resztę strawił w 1953 roku pożar, gdy po uderzeniu pioruna cała wieża stanęła w płomieniach. W 1996 roku zbudowano nową wieżę, podobną do tej wcześniejszej, o nazwie Štefánikova, z drewnianą konstrukcją nośną, obudowaną drewnianymi płytami. Część wejściowa jest z kamienia, a oszklona platforma widokowa umieszczona jest na wysokości 24 m. Aby na nią wejść, trzeba pokonać 134 stopnie. W przeciwieństwie do dawnej wieży nowa jest o 7 m wyższa, jej wierzchołek znajduje się na wysokości 29 m. Przy dobrej pogodzie roztacza się stąd zachwycający widok na cały główny grzbiet Wysokiego Jesioniku od przełęczy Skřítek po formę skalną Ztracené kameny, wzniesienie Pec, najwyższą górę Moraw, Pradziad, aż do przełęczy Červenohorské sedlo.

Widok z wieży widokowej Val na klasztor

Háj - Šumperk

Rok otwarcia wieży widokowej: 1996

GPS: 49°58'14.374"N, 16°56'01.826"E

Jesioniki i Góry Złote

Szczyt Pradziada widoczny ze wzniesienia Petrovy kameny

Na wzgórzu **Zlatý Chlum** (875 m n.p.m.) bezpośrednio nad miastem Jeseník, kawałek pod szczytem, stoi od 1899 roku kamienna wieża widokowa. Ma 26 m wysokości i okrągłą platformę widokową, do której prowadzi 145 stopni. Z wieży roztacza się kołowy widok. Na dole Jeseník, w tle Keprník, Masyw Śnieżnika, Góry Złote (po stronie czeskiej noszące nazwę Rychlebské hory), na północ polska równina z Jeziołem Otmuchowskim i Jeziołem Nyskim, na wschód miasto Zlaté hory z wieżą widokową na Biskupiej Kopie, na południu Pradziad. Z Jeseníka do wieży prowadzi niebieski i czerwony szlak turystyczny.

Zacisznym punktem widokowym są także **Čertovy kameny**. Forma skalna znajdująca się na północnych zboczach Zlatého Chlumu, około 3 km oddalona od Jeseníka, licząca 40 m wysokości i 100 m długości. Nazwa skaliska Čertovy kameny (**Czarcie Kamienie**) związana jest z prądką legendą wyjaśniającą powstanie tego miejsca. Wejście na szczyt jest zabezpieczone łańcuchami, z góry roztacza się piękny widok na dolinę rzeki Bělá, ciągnącą się od Jeseníka do Mikulovic, i dalej w stronę polskich równin z widokiem sięgającym do Jeziora Otmuchowskiego.

Historia uzdrowiskowej wieży widokowej na **Borůvkowej Górze (Borůvková hora)** (898 m n.p.m.) niedaleko miasta Javorník zaczęła się w latach 70. XIX wieku. Łącznie trzykrotnie zbudowano tu drewnianą wieżę widokową, lecz żadna z nich nie wytrzymała warunków pogodowych i upływu czasu. Ostatnia runęła w 1922 roku. Po wieloletnich staraniach miasto Javorník udało się zdobyć środki na budowę nowej wieży widokowej na Borůvkowej Górze, dzięki czemu nawiązano do tradycji uzdrowiskowej wieży widokowej. Wieża na kołowym rzucie jest wykonana z nośnej konstrukcji stalowej i ma drewnianą obudowę. Elementem obiektu jest także murowana wiatra dla turystów. Platforma widokowa mieści się na wysokości około 24 m, najwyższy punkt wieży jest na poziomie 26,1 m. Z wieży widokowej można oglądać widok między innymi na jeziora Otmuchowskie i Nyskie, Łądek-Zdrój po polskiej stronie oraz na Šerák, Pradziad, Smrk, Králický Sněžník po stronie czeskiej. Budowę zakończono we wrześniu 2006 roku.

Częścią ważnego miejsca turystycznego Zlaté Hory jest wieża widokowa na **Biskupiej Kopie** (891 m n.p.m.). Zbudowana jest po czeskiej stronie czesko-polskiej granicy. W czasie budowy była to granica między Austro-Węgrami a Prusami. Wcześniej stała tu drewniana wieża widokowa zbudowana w 1889 roku. W 1895 roku wydano zezwolenie na zbudowanie murowanej wieży z okazji 50-lecia panowania cesarza Franciszka Józefa I. Okrągła wieża została uroczystie otwarta 26 sierpnia 1898 roku. Po drugiej wojnie światowej wieżę zamknęto dla turystów i przez długi czas funkcjonowała tylko jako nadajnik telewizyjny. Po 1989 roku nadajnik przeniesiono na nowy maszt. W 1996 roku rozpoczęto generalny remont schodów i tynku, a latem 1998 roku z okazji setnej rocznicy obiektu ponownie go otwarto.

Przy dobrej widoczności z wieży można zobaczyć nawet Wrocław lub dojrzeć najwyższe szczyty Tatr. Dojść do niej można piechotą z placu Svobody w Zlatých Horach po zielonym szlaku lub także po zielonym szlaku z przełęczy na drodze Zlaté Hory - Petrovice.

Zlatý Chlum - Jeseník
Rok otwarcia wieży widokowej: 1899
GPS: 50°14'17.032"N, 17°14'14.961"E

Borůvková hora - Javorník
Rok otwarcia wieży widokowej: 2006
GPS: 50°23'26.315"N, 16°54'09.658"E

Biskupia Kopa - Zlaté Hory

Rok otwarcia wieży widokowej: 1898

GPS: 50°15'24.274"N, 17°25'42.943"E

Na pogórzu Žulovská pahorkatina, a dokładniej w jego części o nazwie Bažantnice, na szczycie Smolný (404 m n.p.m.) rozciąga się urokliwe miasto skalne o nazwie **Venušiny mlísy** (**Mlisy Venus**). Dzięki dziwnym kulistym ciosom granitu można tu zobaczyć pięknie ukształtowane formy skalne: mlisy, siedziska, wnęki i struktury plastra miodu. Wgłębienia te, od których pochodzi nazwa Mlisy Venus, były w przeszłości uważane za pogańskie mlisy ofiarne, łączono je również z istotami nadprzyrodzonymi i stąd też owiane są wieloma legendami. Ze szczytowych skalisk roztacza się cudowny widok na grzbiety Gór Złotych (Rychlebské hory) oraz na Šíravý, czyli wyjątkowe łąki koło miejscowości Kobylá. Na Mlisy Venus można wygodnie dojść po zielonym szlaku turystycznym prowadzącym z pobliskiej Vidnavy przez Velkou Kraš do Černej Vody. Rowerzyści mogą dojechać oznakowanym szlakiem rowerowym nr 6047.

Do ważnych miejsc widokowych Jesioníkův należą bez wątpienia także szczyty **Keprník** (1423 m n.p.m.) oraz **Vozka** (1377 m n.p.m.). Na niezależnym szczycie Keprníka wznosi się gnejsowa wychodnia skalna (klif mrozowy) z przepięknym kołowym widokiem na całe Jesioníky. Natomiast Vozka to drugi co do wielkości szczyt na wierzchołku Keprnická vrchovina. Szczytowe części gór objęte są rezerwatem przyrody Šerák - Keprník - Vozka, przez który prowadzi ścieżka edukacyjna. Wierchołkowa skała z łupka metamorficznego ma 7 m wysokości i jest wyraźną dominantą okolicznego krajobrazu.

53 Mlisy Venus na szczycie Smolný

Wędrówkę szlakiem wież widokowych Euroregionu Glacensis po stronie czeskiej kończy najwyższy góra Wysokého Jesioníka i całych Moraw, **Pradziad** (1491 m n.p.m.). Na jego szczycie już w 1912 roku zbudowano wieżę widokową, którą jednak w 1959 roku usunęto. W jej miejscu po 1970 roku pojawiła się wieża telewizyjna o wysokości 162 m z nadajnikiem i platformą widokową na wysokości 73 m. Po wymianie masztu antenowego w 1993 roku wysokość nadajnika zmniejszyła się do 146,5 m. W budynku wieży znajduje się także restauracja. Nadajnik na szczycie jest charakterystyczną dominantą Moraw. Przy dobrych warunkach pogodowych można stąd dojrzeć Karkonosze, polskie równiny oraz Tatry. Masyw Pradziada jest rezerwatem przyrody z charakterystyczną roślinnością alpejskich pól. Po północno-zachodniej stronie znajdują się skałki Tabulové kameny z wieloma gatunkami mchów, porostów i innych rzadkich roślin. Ze względu na rzadką roślinność na szczycie Pradziada można wchodzić wyłącznie po oznakowanych szlakach turystycznych.

54 Skała widokowa na Keprníku

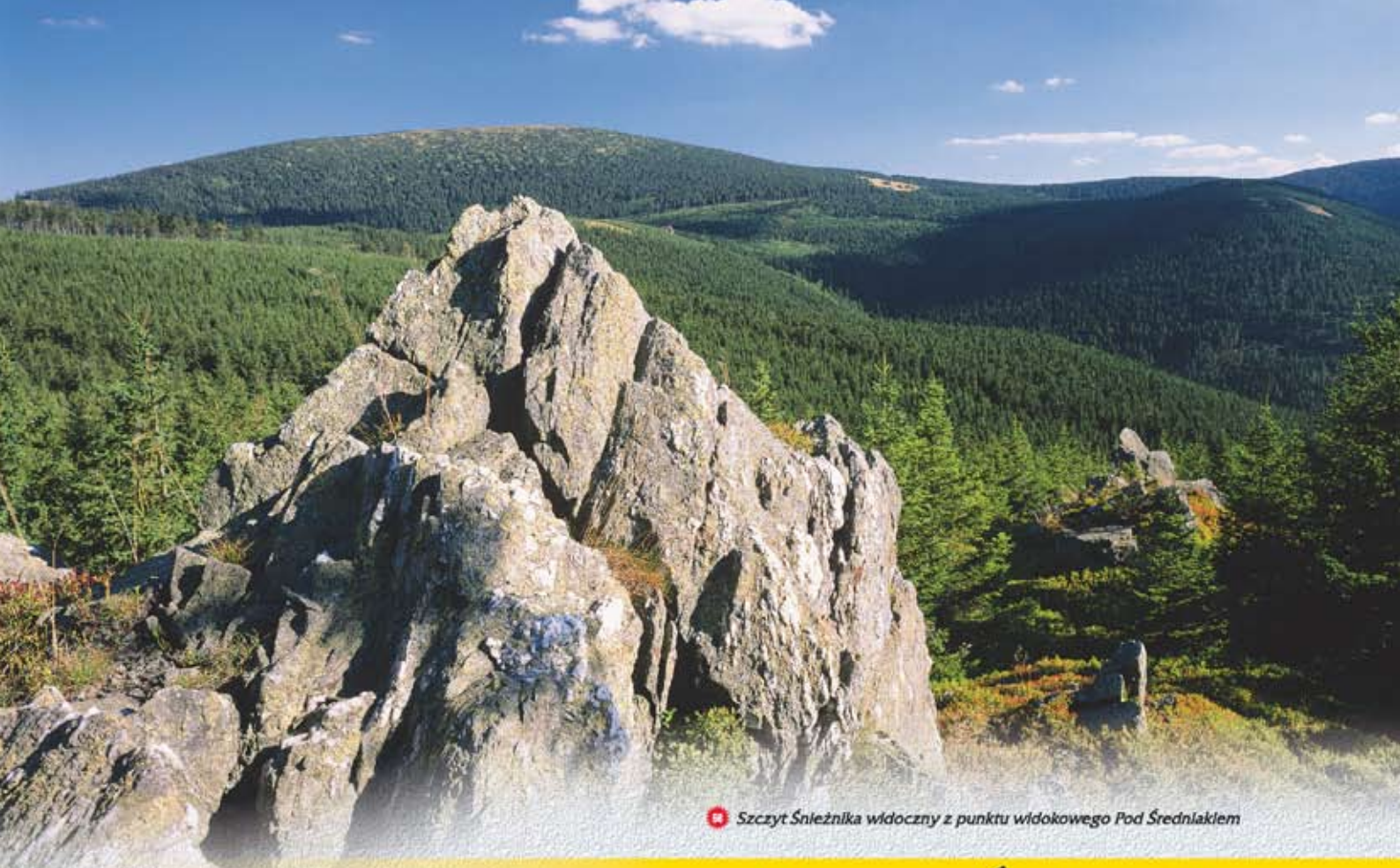

Pradziad

Rok otwarcia wieży widokowej: po remoncie 1993

GPS: 50°04'58.998"N, 17°13'51.522"E

 Szczyt Śnieżnika widoczny z punktu widokowego Pod Średniaklęm

Masyw Śnieżnika

Zwiedzanie wież widokowych po czeskiej stronie Euroregionu Glacensis zakończyliśmy w Jesionikach. Zatoczywszy koło szlakiem wież widokowych i ważnych punktów widokowych, naszą wędrówkę będziemy kontynuowali po polskiej stronie pogranicza. Granicę przekroczymy w rejonie wspomnianego już **Śnieżnika**, gdzie na szczycie stało dawniej polskie schronisko. Jego fundamenty są widoczne do dnia dzisiejszego. Polscy turyści i lokalne samorządy podejmują starania, aby schronisko i wieżę widokową odbudować.

Częścią masywu jest **Czarna Góra**, znany ośrodek sportów zimowych z ponad czterema kilometrami utrzymywanych tras zjazdowych. Na szczyt najlepiej dotrzeć wyciągiem krzesełkowym (długość 1367 m) z Siennej niedaleko Stronia Śląskiego. Turyści piesi mogą dojść po zielonym szlaku biegnącym z Młędzygórza do Stronia Śląskiego lub po czerwonym Głównym Szlaku Sudeckim z Hall pod Śnieżnikiem w kierunku Łądko-Zdroju. Na szczycie stoi drewniana wieża widokowa, z której roztaczają się widoki na Góry Byszczyckie, szczyty Gór Orlickich, Masyw Śnieżnika i Jesioniki.

Widok z wieży widokowej na Czarnej Górze w kierunku Wysokiego Jesioniku

Czarna Góra - Sienna

Rok otwarcia wieży widokowej: 2000

GPS: 50°15'06.893"N, 16°48'20.120"E

Widok z pomostu widokowego wieży widokowej w stronę Trójmorskiego Wierchu

Po polskiej stronie **Trójmorskiego Wierchu** (czeska nazwa **Klepý**), leżącego na polsko-czeskiej granicy w Masywie Śnieżnika, stoi drewniana wieża widokowa. Została zbudowana w ramach projektu przez gminę Międzyzlesie we współpracy z czeską gminą Dolní Morava oraz Euroregionem Glacensis i dziś służy nie tylko do celów turystycznych, ale także jako przeciwpożarowa wieża obserwacyjna. Trójmorski Wierch należy pod względem geograficznym do najciekawszych miejsc w kraju, szczyt ten jest bowiem działem wodnym trzech europejskich zlewni. Z południowo-wschodnich zboczy woda spływa do Morawy, potem do Dunaju i Morza Czarnego, ze stoków południowo-zachodnich do Łaby i Morza Północnego, a ze strony północno-zachodniej wody płyną do Odry i Bałtyku. Nazwa Trójmorski Wierch nie jest więc przypadkowa.

Trójmorski Wierch Rok otwarcia wieży widokowej: 2010 GPS: 50°09'26.754"N, 16°47'26.774"E	Góra Igliczna - Międzygórze Rok otwarcia: 1782 GPS: 50°14'26.792"N, 15°44'53.619"E

Niedaleko Międzygórza znajduje się **góra Igliczna** z sanktuarium Matki Bożej Przyczyny Naszej Radości „Maria Śnieżna”, będącym od wielu lat celem pielgrzymek i wędrowek. Dla turystów góra Igliczna jest doskonałym punktem widokowym, z którego roztaczają się widoki na ziemię kłodzką i okoliczne pogórza. Dla pieszych dostępna jest po szlaku zielonym, żółtym i czerwonym, ale można tu dojechać także samochodem i na rowerze.

Góra Igliczna i szczyty Gór Bystrzyckich w czasie inwersji

Góry Bialskie, Żłote i Bardzkie

Widok z wieży widokowej na Jaworniku Wielkim w Górach Żłotych

Najpotężniejszym szczytem Gór Bialskich jest **Czernica**. Płaski zalesiony szczyt jest widoczny z dużej części głównego grzbietu sąsiednich Gór Żłotych. Wygodnie można tu dotrzeć z malowniczej wioski Bielice. Na skrzyżowaniu czerwonego i żółtego szlaku 26 września 2014 roku otwarto nową drewnianą wieżę widokową.

Wyrazistym szczytem Gór Żłotych jest stosunkowo płaski, lecz dobrze widoczny z daleka **Jawornik Wielki**. Na jego szczycie w sierpniu 2009 roku oddano do użytku drewnianą wieżę widokową z dwoma platformami na wysokości 3,5 i 6,4 m. Oprócz tego na szczytowym gołoborzu znajduje się kilka skałek, z których także są przepiękne widoki na najdalej na północ wysuniętą część Gór Żłotych oraz na polskie nizinny.

W środkowej części Gór Bardzkich, na południe od Barda, niedaleko wzgórza Brona (402 m n.p.m.) znajduje się piękne miejsce widokowe o nazwie **Obryw Skalny**. Platforma widokowa umieszczona jest na wysokości 390 m n.p.m. Według informacji zapisanych w dawnych kronikach blok skalny został odsłonięty wskutek powodzi w 1598 roku, gdy na długości 200 m osunęła się ziemia i dawna krawędź zbocza ześliznęła się o 90 m. Czoło osunięcia zostało stopniowo wypłukane przez wody Nysy Kłodzkiej. Ze skały roztacza się piękny widok na Bardo, rzekę Nysę Kłodzką oraz zachodnią część Gór Bardzkich.

Na zboczu wzgórza Brona znajduje się miejsce o nazwie **Piękny Widok**. Po raz pierwszy było wzmiankowane już w 1884 roku, ale obecnie jest zarośnięte, a widok stąd jest bardzo ograniczony.

Jawornik Wielki - Góry Żłote

Rok otwarcia wieży widokowej: 2009

GPS: 50°24'24.234"N, 16°51'03.551"E

Widok na miasto Bardo z Obrywu Skalnego

Góry Bystrzyckie

Torfowisko pod Zieleńcem

Rok otwarcia wieży widokowej: 1998

GPS: 50°20'52.815"N, 16°24'38.560"E

Torfowisko pod Zieleńcem z widokiem na szczyty Gór Orlickich

Największą atrakcją przyrodniczą i rezerwatem przyrody Gór Bystrzyckich jest **Torfowisko pod Zieleńcem**, gdzie można podziwiać unikatową roślinność. Niektóre gatunki przetrwały tu z epoki lodowej. Przez cały teren biegnie ścieżka edukacyjna, ale do lepszego oglądania krajobrazów na terenie rezerwatu Topieliska zbudowano drewnianą wieżę widokową. Do rezerwatu można łatwo dotrzeć z parkingu przy drodze prowadzącej z Zieleńca do Dusznik-Zdroju (przystanek autobusowy). Stąd należy się udać piechotą po zielonym szlaku.

Pięknym punktem widokowym na tym terenie jest także **Góra Kamienna** niedaleko Polanicy-Zdroju. Na górze znajdują się ruiny twierdzy nazywanej Fortem Fryderyka albo też Fort Blockhaus. Od twierdzy można pójść przez las, w którym są liczne głązy płaskowca, do pobliskiego skalnego punktu widokowego. Wystarczy wejść po kilku stopniach wyciosanych w skale, aby zobaczyć panoramę leżącą poniżej Polanicy-Zdrój, centralnej części Kotliny Kłodzkiej i okolicznych masywów górskich.

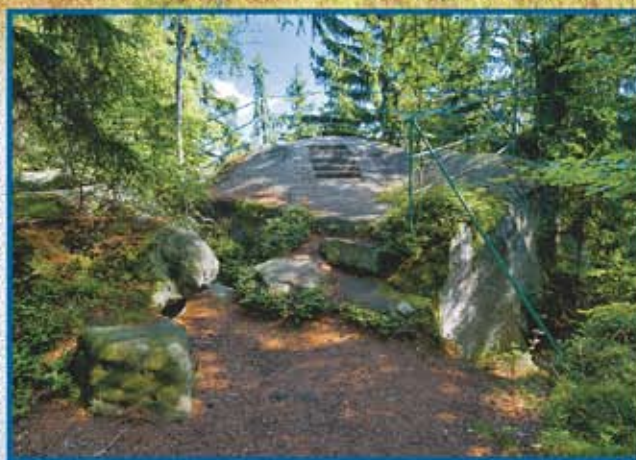
Łatwo dostępnym punktem widokowym jest **Jedlnik** przy tzw. Autostradzie Sudeckiej w Górach Bystrzyckich niedaleko Gniewoszowa. Roztacza się stąd piękny widok na Sudety Wschodnie i Masyw Śnieżnika. Pomnik na Jedlniku przypomina przemarsz wojsk króla Jana III Sobieskiego w 1683 roku.

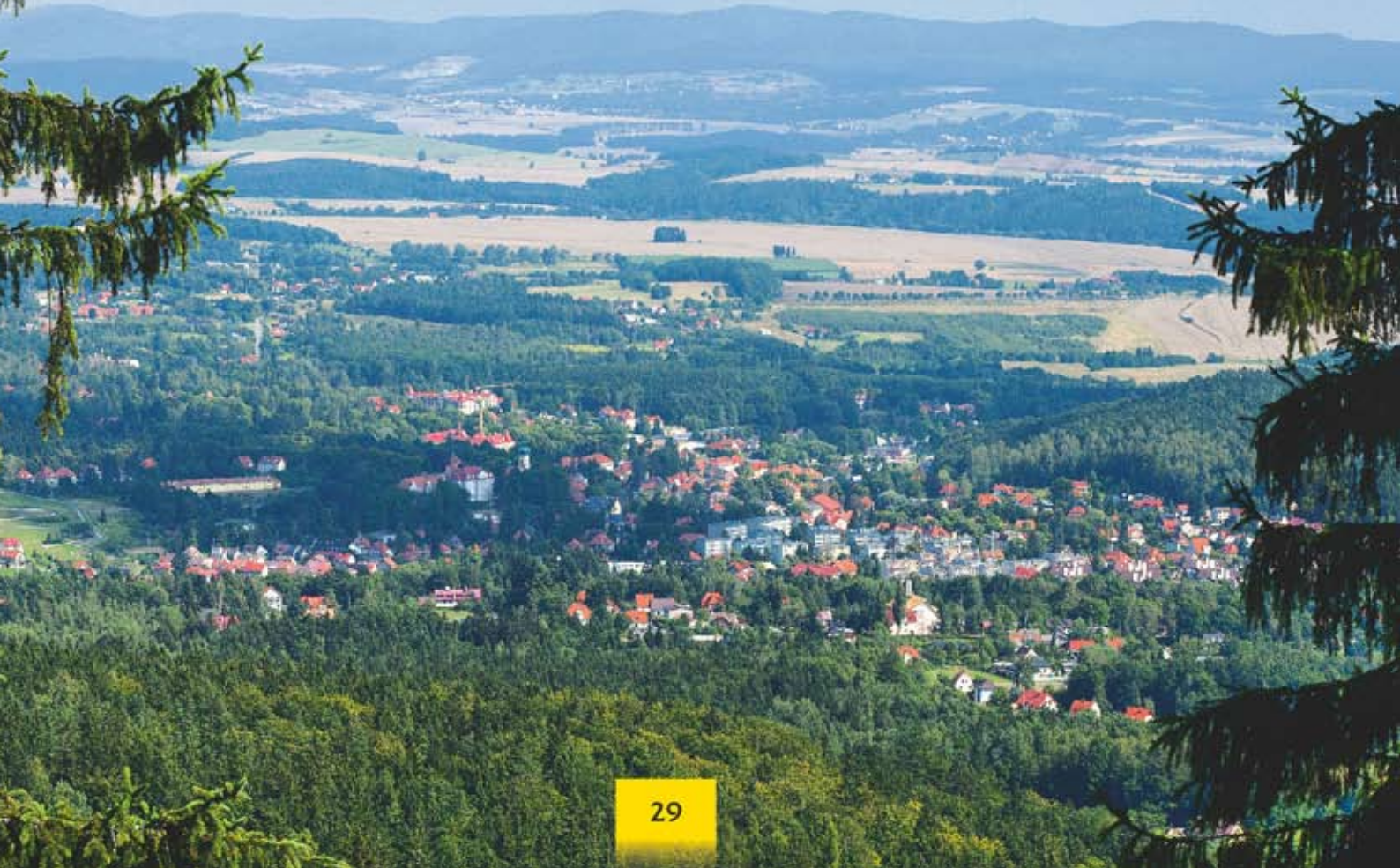
64 Panorama Masywu Śnieżnika z punktu widokowego Jediník

W południowej części Gór Bystrzyckich na zboczach Ptasiej Góry (745 m n.p.m.) znajduje się znane **Schronisko pod Muflonem**. Nazwa schroniska pochodzi rzekomo od głowy muflona wiszącej w jadalni. Można stąd podziwiać panoramę Dusznik-Zdroju, Obniżenie Dusznickie oraz Góry Stołowe. Do schroniska prowadzi wiele szlaków turystycznych.

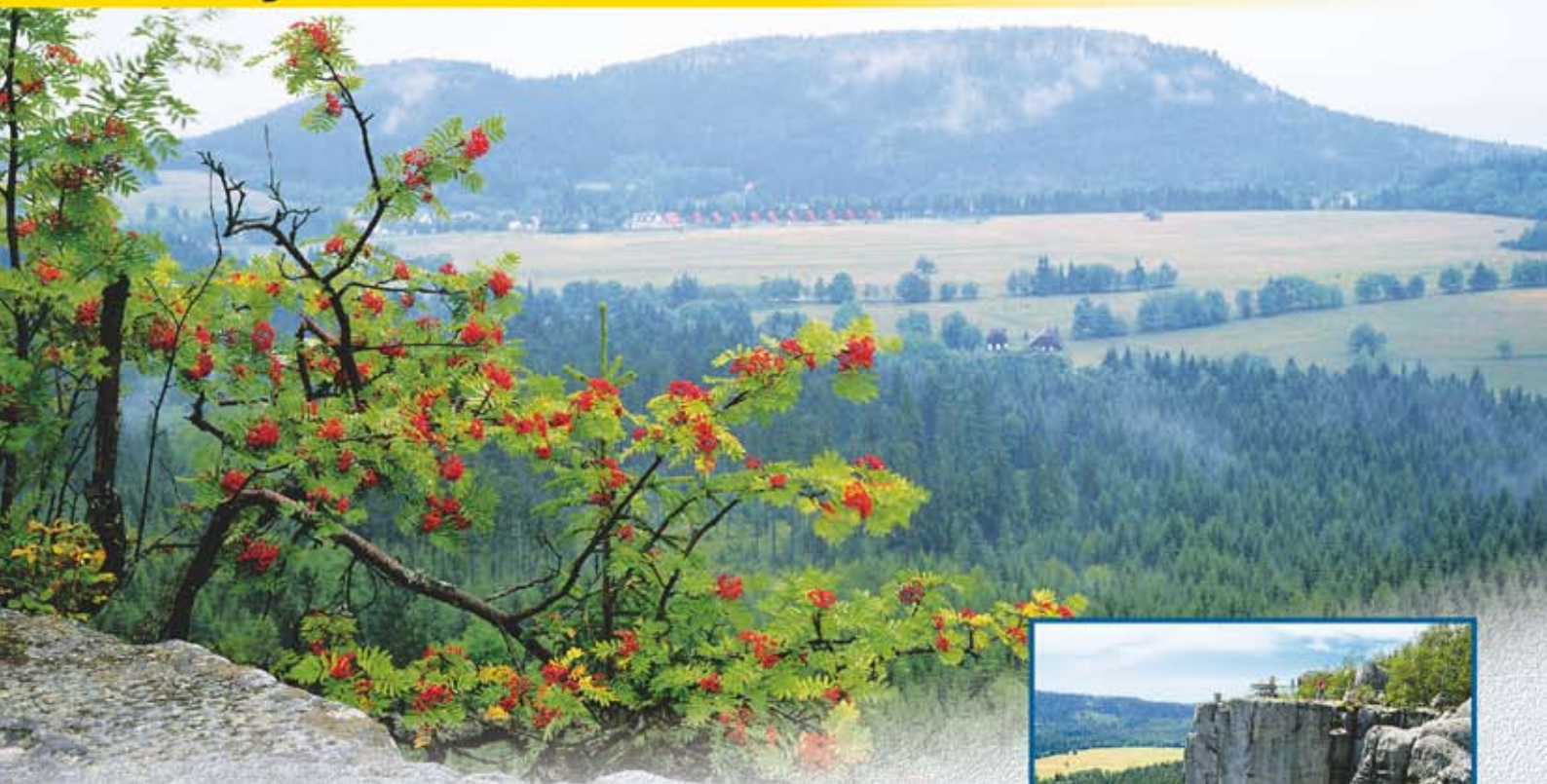

65 Skałny punkt widokowy na Kamlennej Górze

Widok na Polanicę-Zdrój

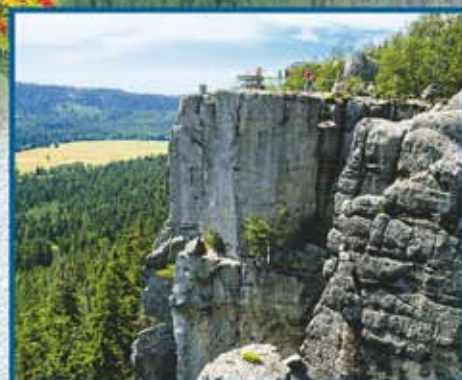

Góry Stołowe

Widok na Szczeliniec Wielki z Fortu Karola

Niemal przy samej polsko-czeskiej granicy wznosi się jedna z Gór Stołowych, ta największa. **Szczeliniec Wielki** jest jednym z najatrakcyjniejszych miejsc maszywu. To teren o wymiarach 600 x 300 m z pięknym miastem skalnym, niemal ze wszystkich stron otoczony ścianami skalnymi wznoszącymi się na wysokość 60 m. Najpiękniejsze widoki roztaczają się z tarasów przy schronisku PTTK lub z tarasów leżących po południowo-wschodniej stronie. Na szczycie prowadzi ścieżka licząca podobno 665 schodów, którą zbudował sołtys Karłowa – Franz Pabel razem z żołnierzami majora Bonawentury von Rauch. To właśnie Franz Pabel wyznaczył trasę zwiedzania i nadał imiona większości skał. Poruszać się tu można tylko po oznakowanych ścieżkach, ponieważ cały szczyt jest objęty ochroną w ramach rezerwatu przyrody. Mały Szczeliniec (895 m n.p.m.).

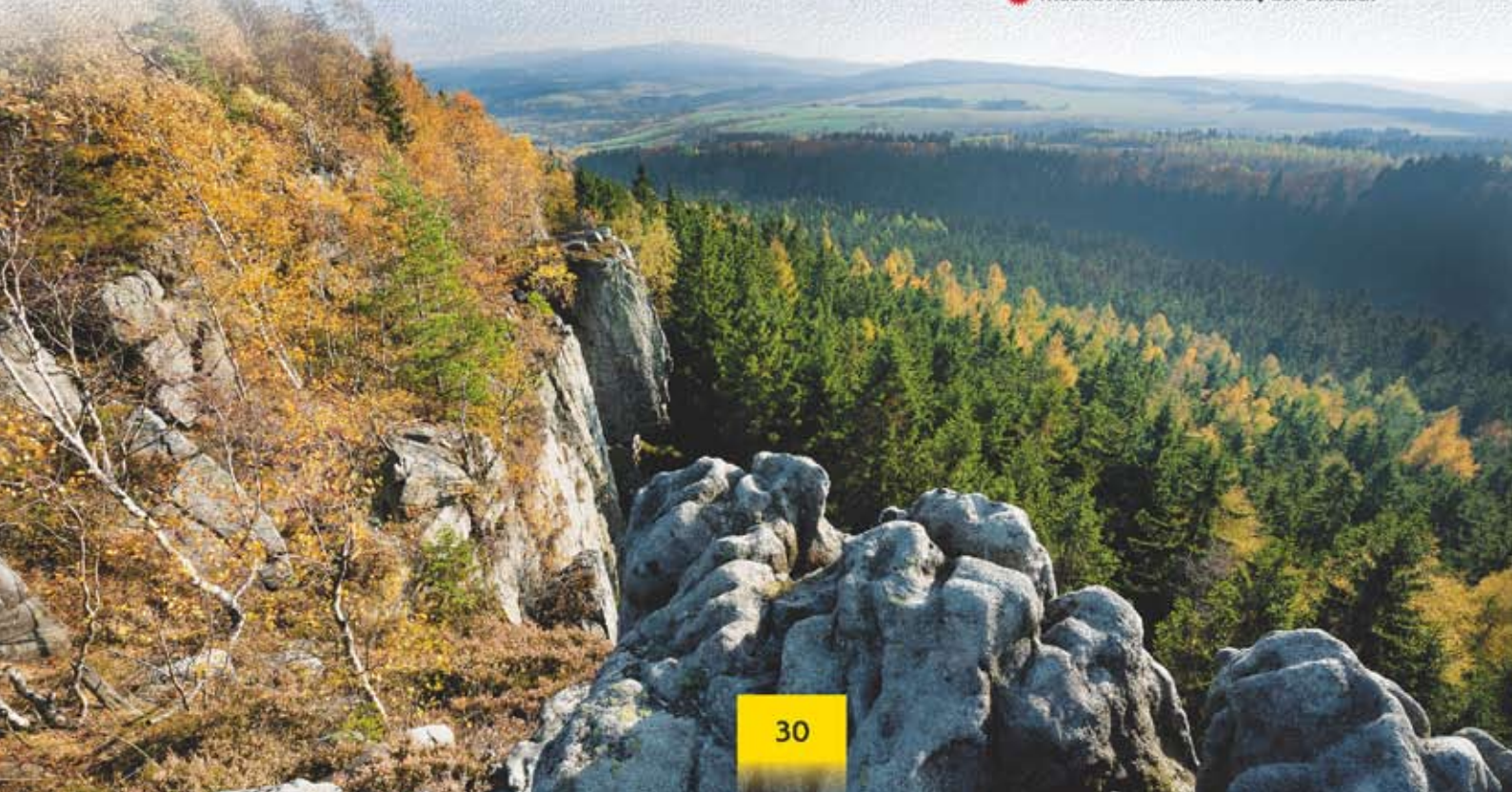
Szczeliniec Wielki - Karłów

Rok otwarcia: 1813

GPS: 50°29'08.656"N, 16°20'20.691"E

Widok z Narożnika w stronę Gór Orlickich

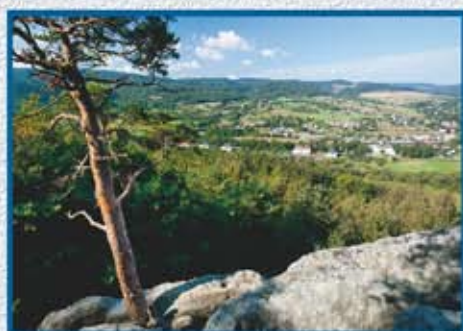

17 Widok z Błędnych Skał na Machov i Policko

Niedaleko Karlowa, przy drodze między Szczelińcem a Błędnymi Skałami, znajduje się grupa skalna o nazwie **Narożnik**. Z punktu widokowego leżącego na wysokości 851 m n.p.m. roztaczają się wspaniałe widoki na Góry Orlickie i Wzgórza Lewińskie. Najlepiej dotrzeć tu z Przełęczy Lisiej, gdzie na parkingu można zostawić samochód i niebieskim szlakiem dojść ok. 300 m.

Błędne Skały są bez wątpienia największą atrakcją przyrodniczą tych terenów. To labirynt rozpadlin pomiędzy potężnymi blokami skalnymi, przez który prowadzi trasa turystyczna. Z punktu widokowego na wysokości 852 m n.p.m. widoczne są przede wszystkim Czechy, Broumowskie Ślany i Karkonosze. Na terenie Błędnych Skał znajduje się parking (ale uwaga, ruch jest wahadłowy, kierunek zmienia się co godzinę).

18 Widok na Szczytną z Orlich Skał

Na wysokość kilkudziesięciu metrów sięgają okazałe skały płaskowcowe wznoszące się nad Szczytną, tworzące urwisko na południowo-zachodnim stoku Szczytnika o nazwie **Orle Skały**. Z tarasu widokowego można podziwiać panoramę Szczytną oraz Góry Bystrzyckie i Góry Stołowe.

Widok z Altany Miłości na Kudowę-Zdrój i pogórze Gór Orlickich

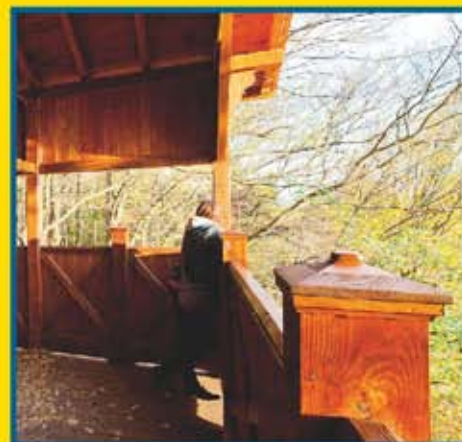
Altana Miłości - Kudowa Zdrój

Rok otwarcia altany: 2014

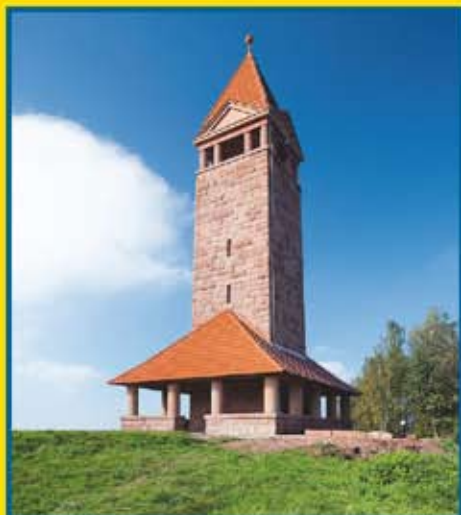
GPS: 50°26'42.630"N, 16°14'47.815"E

W ramach projektu pn. „Miejsca pełne widoków w Euroregionie Głacensis” we współpracy z miastem Kudowa-Zdrój przeprowadzono modernizację punktu widokowego, nazywanego **„Altana Miłości”** na Górze Parkowej oraz odnowiono schody i ścieżki prowadzące do altany. W ramach projektu przycięto również drzewa przysłaniające roztaczające się widoki. Z drewnianej altany znajdującej się nad miastem można podziwiać Park Zdrojowy, a przy dobrej widoczności także szczyty Gór Orlickich.

Kotlina Kłodzka i Wzgórza Włodzickie

Góra Świętej Anny - Nowa Ruda

Rok otwarcia wieży widokowej: 2014

GPS: 50°34'00.200"N, 16°30'06.810"E

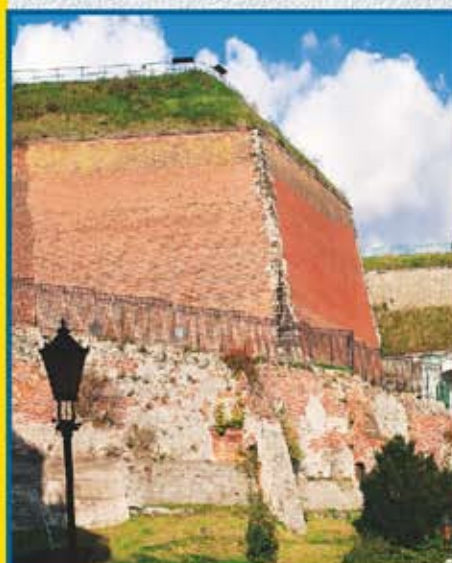
W zasiegu widoków z wieży widokowej na Górze Wszystkich Świętych, w bezpośrednim sąsiedztwie Nowej Rudy, na **Górze Świętej Anny** stoi druga wieża widokowa. Niestety, ten piękny obiekt z czerwonego płaskowca, zbudowany w 1911 roku, wykorzystano jako przekaźnik telewizyjny, który został zamknięty dla zwiedzających. Lokalna społeczność twierdząc, że wieża czeka na zmiłowanie, podejmowała starania o przywrócenie jej funkcji turystycznych. Doczekała się. W 2014 roku we współpracy z gminą Nowa Ruda i Euroregionem Glacensis wieżę przebudowano i zmodernizowano oraz podwyższono. Przed przebudową miała 17,76 m wysokości. Po modernizacji ma wysokość 22,83 m. Wieży przywrócono także jej dawny historyczny wygląd i tylko przypominamy, że w bezpośrednim pobliżu wieży widokowej stoi kościółek pod wezwaniem Świętej Anny pochodzący z 1644 roku.

Widok z Góry Wszystkich Świętych na szczyty Gór Sowich

Kłodzko zachwycą swoją architekturą, która była podporządkowana wojskowemu charakterowi miasta. Największym unikatem jest bez wątpienia Twierdza Kłodzka, gigantyczny, niemal dwudziestohektarowy i w Polsce najcenniejszy system obronny z okresu XVII-XVIII wieku. Można tu ujrzeć przykłady sztuki różnych europejskich szkół inżynierii wojskowej. Atrakcją twierdzy jest trasa turystyczna, prowadząca częścią kilkukilometrowego labiryntu podziemnych korytarzy. Z wałów twierdzy roztacza się piękny widok na miasto oraz Góry Bystrzyckie i Góry Złote.

Niedaleko **Nowej Rudy**, na szczycie Góry Wszystkich Świętych, w 1913 roku zbudowano wieżę z cegły, z której roztaczają się piękne widoki na wszystkie strony.

Twierdza Kłodzka - Kłodzko

GPS: 50°26'22.920"N, 16°39'11.876"E

Góra Wszystkich Świętych - N. Ruda

Rok otwarcia wieży widokowej: 1913

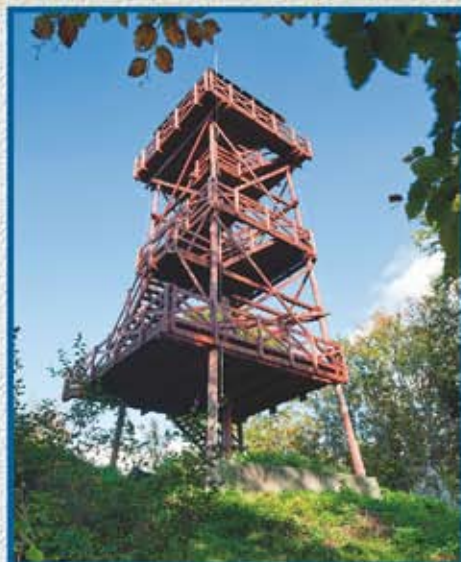
GPS: 50°33'02.670"N, 16°31'15.950"E

Na południe od Kłodzka przy drodze prowadzącej na Bystrzycę Kłodzką, niedaleko Żelazna i Mielnika, na szczycie **Wapniarki** zbudowano drewnianą wieżę widokową z trzema platformami widokowymi, którą ukończono w 2007 roku. Na fundamenty wykorzystano żelbetowe elementy wieży, która stała w tym miejscu w latach 1889-1925. Po jej otwarciu widoki częściowo zasłaniały wyrosnięte drzewa, które są jednak stopniowo wycinane.

Widok z wieży widokowej Suszynka na Szczellnec w Górach Stołowych

Wapniarka - Żelazno
Rok otwarcia wieży widokowej: 2007
GPS: 50°21'32.259"N, 16°39'53.707"E

Suszynka - Radków
Rok otwarcia wieży widokowej: 2014
GPS: 50°28'31.940"N, 16°30'51.893"E

W ramach wymienionego projektu, którego partnerem jest gmina Radków, w 2014 roku we wsi Suszyna niedaleko miejscowości Radków zbudowano wieżę widokową o nazwie **Suszynka**. Wieża została wzniesiona na wysokość 27 m, a jej ściany obudowano płaskowcem. Z wieży widokowej roztaczają się widoki na Karkonosze, Góry Stołowe, Broumowskie Ściany, Góry Sowie, Góry Orlickie i Masyw Śnieżnika.

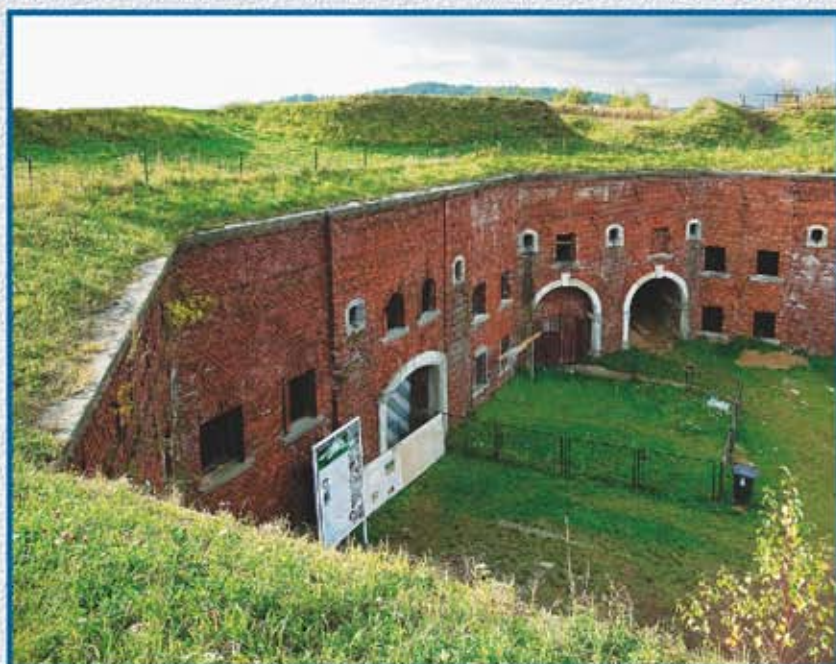
Góry Sowie

Zamek **Grodno**, zbudowany na szczycie góry Cholina, pochodzi z przełomu XII i XIII wieku. W latach 1545-1587 do gotyckiego górnego zamku dobudowano renesansowy dolny zamek. W jego murach obecnie mieści się muzeum oraz schronisko turystyczne. Z murów i wieży można podziwiać panoramę Gór Sowich, dolinę Bystrzycy oraz Jezioro Bystrzyckie. Najkrótsza droga prowadzi tu z Zagórza Śląskiego.

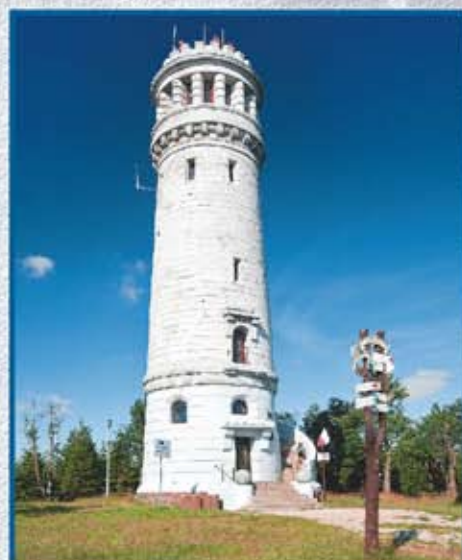
Podobny obiekt fortyfikacyjny, jak Twierdza Kłodzka, znajduje się także na **Srebrnej Górze**. **Twierdza srebrnogórska** została zbudowana w latach 1765-1777 i bez większych zmian zachowała się do dnia dzisiejszego. Twierdza, której centralnym obiektem był Donjon, mieściła niemal cztery tysiące żołnierzy, chroniona była przez 264 armaty, a zapasy wody pitnej zapewniało dziesięć studni rozmieszczonych na terenie obiektu. Najgłębsza jest w Forcie Ostróg i ma 84 m głębokości. Srebrna Góra określana jest także mianem śląskiego Gibraltaru. Z wałów obronnych można podziwiać Góry Sowie, a przy dobrej widoczności udaje się dojrzec także Wrocław.

 Zamek Grodno

 Twierdza Srebrna Góra

Wielka Sowa - Walim

Rok otwarcia wieży widokowej: 1906

GPS: 50°40'49.130"N, 16°29'08.530"E

Panorama Gór Sowich z wieży kościoła w Bielawie

Panorama Gór Stołowych widoczna z wieży widokowej na Kalenicy

Najwyższym szczytem Gór Sowich jest **Wielka Sowa**. Na jej szczycie w 1906 roku zbudowano kamienną wieżę widokową. Prowadzi do niej czerwony szlak, z parkingu na Przełęczy Sokolej to około 2,5 km. Z wieży roztacza się cudowny kołowy widok od Masywu Śnieżnika przez Góry Bystrzyckie i Góry Stołowe po Karkonosze.

Trzecim najwyższym szczytem Gór Sowich jest **Kalenica** (964 m n.p.m.) ze stalową wieżą widokową z dwiema platformami widokowymi ukazującymi podobne widoki jak Wielka Sowa. Wieżę zbudowano już w 1933 roku. Z Przełęczy Jugowskiej pomiędzy miejscowościami Sokolec i Kamionki prowadzi tu czerwony szlak, to około 3 km na południowy wschód.

Piękny widok na Góry Sowie ukazuje także wieża kościoła Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w **Bielawie**. Budowę neogotyckiego kościoła ukończono w 1876 roku, stoi on w miejscu wcześniejszego gotyckiego kościółka. Wieża licząca 101 m jest trzecią najwyższą wieżą w Polsce. Powszechnie służy jako wieża widokowa i jest dostępna dla turystów.

Stalowa wieża na **Parkowej Górze** w Bielawie została zbudowana już w 1925 roku. Można do niej łatwo dojść ścieżką od końca ulicy Obrońców Westerplatte. Jest niepozorna, ale można z niej podziwiać ciekawe widoki.

Kalenica - Sokolec

Rok otwarcia wieży widokowej: 1933

GPS: 50°38'35.231"N, 16°32'47.735"E

Wieża kościoła - Bielawa

GPS: 50°41'13.414"N, 16°37'00.394"E

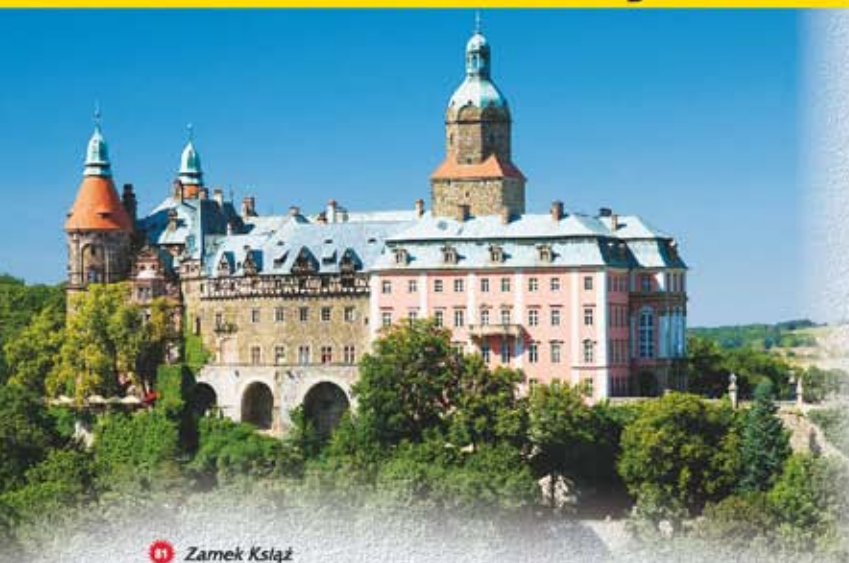
Góra Parkowa - Bielawa

Rok otwarcia wieży widokowej: 1925

GPS: 50°40'24.980"N, 16°37'07.791"E

Ziemia Wałbrzyska

01 Zamek Książ

Na północ od Wałbrzycha, koło Świebodzic, pośrodku parku wznosi się jeden z największych polskich zamków, przepiękny i majestatyczny zamek **Książ**, zbudowany w XIII wieku jako element systemu obronnego Księstwa Świdnickiego. W XVIII wieku zamek przebudowano w potężny i okazały barokowy zamek. Wrażenie sprawiają np. tarasy z 27 fontannami. W czasie drugiej wojny

światowej zamek przekształcono w siedzibę niemieckiego sztabu. Cenne barokowe wnętrza uległy wówczas dużemu zniszczeniu. Z wieży zamkowej można niczym z perspektywy ptaka podziwiać Nizinę Śląską i Książański Park Krajobrazowy.

Bezpośrednio nad Wałbrzychem, na górze **Chełmiec** zbudowano kamienną, romantyczną wieżę widokową, która przypomina częściowo ruiny zamkowe. Po przeprowadzonej modernizacji w 2007 roku jest dostępna dla turystów. Na szczyt prowadzi wiele szlaków turystycznych.

Na granitowym szczycie **Stożka Wielkiego** nad Unisławiem Śląskim, z którego prowadzi także najkrótsza droga na szczyt, na wysokość 841 m zbudowano drewnianą wieżę widokową. Można z niej oglądać Góry Wałbrzyskie.

Obok górnej stacji kolei linowej na nartostradzie na **Dzilkowcu** niedaleko Boguszu-Gorce wzniesiono drewnianą wieżę widokową, która oprócz funkcji turystycznej pełni także funkcję ochronną. Służy jednocześnie jako przeciwpożarowa wieża obserwacyjna oraz jako obserwatorium ptaków w ramach programu Natura 2000.

Chełmiec - Wałbrzych

Rok otwarcia wieży widokowej: 2007

GPS: 50°46'45.359"N, 16°12'36.502"E

Stożek Wielki - Unisław Śląski

GPS: 50°42'08.720"N, 16°13'38.804"E

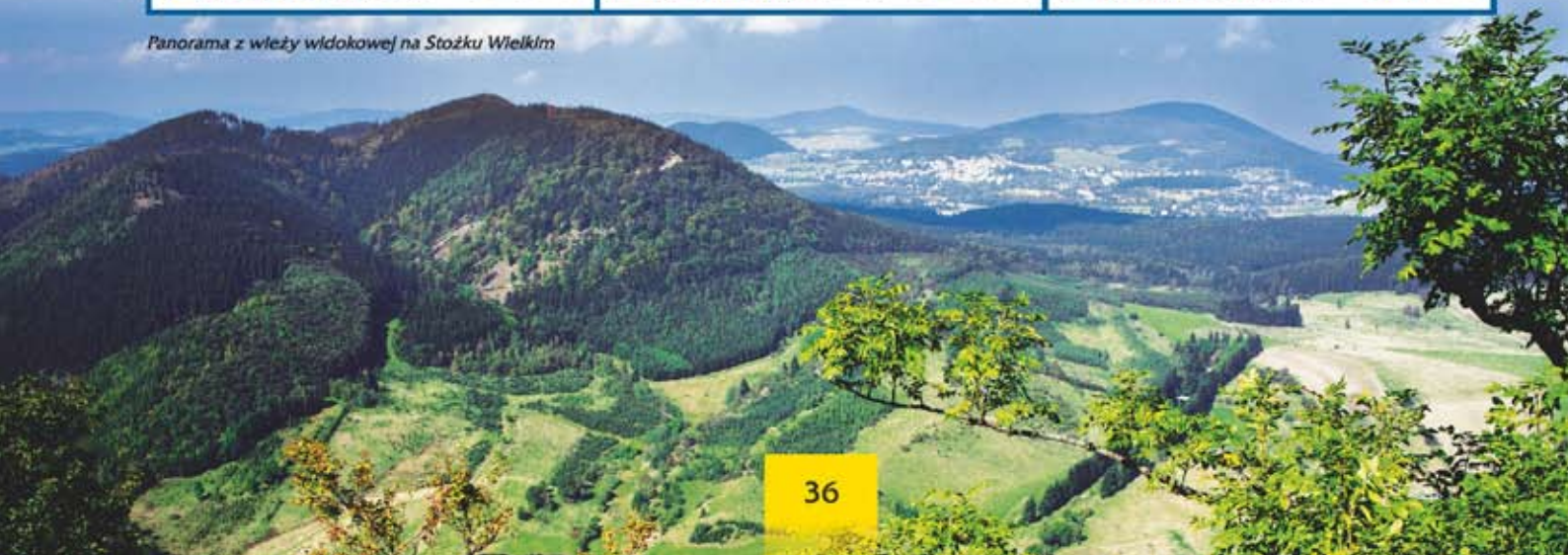
Dzilkowlec - Boguszu-Gorce

Rok otwarcia wieży widokowej: 2012

GPS: 50°43'13.989"N, 16°12'38.909"E

Panorama z wieży widokowej na Stożku Wielkim

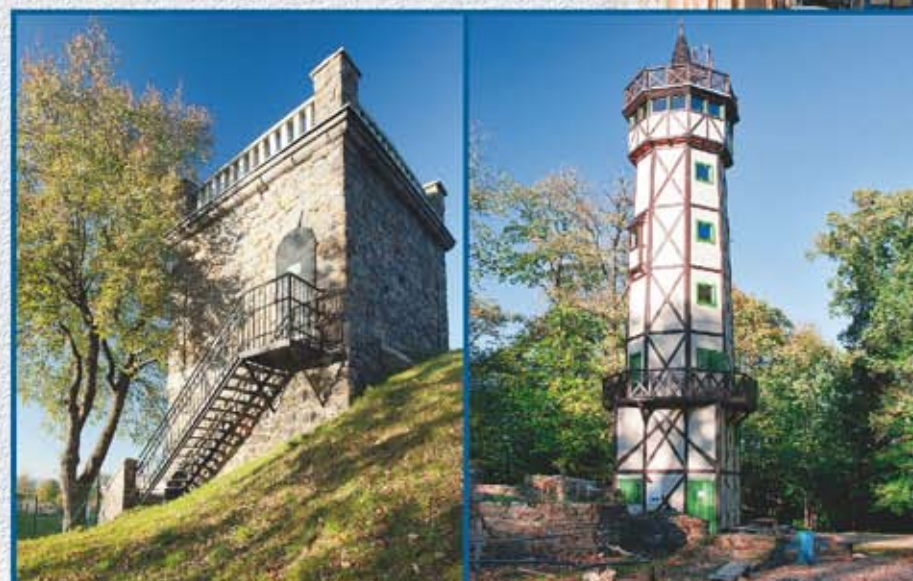
Przedgórze Sudeckie

Obok kościoła pw. św. Anny w Ząbkowicach Śląskich pod koniec XIII wieku zbudowano samodzielnie stojącą dzwonnice, znaną jako **Krzywa Wieża**. Prawdopodobnie w wyniku trzęsienia ziemi fundamenty się poruszyły i wieża wychyliła się od swojej osi. Ma wysokość 34 m i jej odchylenie od pionu wynosi 2,14 m. Unikatowy obiekt jest dostępny dla zwiedzających, a z galerii można podziwiać widoki na Sudety Środkowe i Wschodnie oraz ich przedgórze.

Na zachód od miejscowości Ciepłowody wznosi się ponad terenem **Kawła Góra (Łysica)**, na której zbudowano niewielką drewnianą dwukondygnacyjną wieżę widokową. Jej wysokość bardziej przypomina ambonę myśliwską. Jednak dzięki okolicznym równinom także oferuje piękny widok na okolicę.

Około 1,5 km od Strzelina, na Wzgórzach Strzelińskich znajduje się **Góra Szańcowa**, na której stoi dawna wieża ciśnieni. Od 2010 roku służy jako nietypowa wieża widokowa, z której można oglądać Strzelin, okoliczne wzgórza, a czasami nawet Wrocław. Przy obiekcie zbudowano także infrastrukturę turystyczną.

Wędrówka szlakiem wież i punktów widokowych rozpoczęła się w Karkonoszach. Naszą trasę kończymy po polskiej stronie na południe od Wrocławia. Na północny zachód od Miłotic, w okolicy Przeworna, w najwyższym punkcie Wzgórz Strzebińskich, na górze **Gromnik** na początku 2012 roku zbudowano nową wieżę widokową. Ta budowla o konstrukcji szachulcowej ma jednak pewien mankament - niewiele z niej można zobaczyć, ponieważ okoliczne drzewa są od niej wyższe.

Góra Szańcowa - Strzelin

Rok otwarcia wieży widokowej: 2010

GPS: 50°46'09.384"N, 17°05'04.451"E

Gromnik - Przeworno

Rok otwarcia wieży widokowej: 2012

GPS: 50°42'07.642"N, 17°06'35.504"E

Krzywa Wieża - Zabkowice Śląskie 87

GPS: 50°35'19.991"N, 16°48'35.665"E

Wędrowka szlakiem atrakcyjnych widoków dobiega końca. Ze względu na ograniczone ramy niniejszego opracowania nie udało się opisać wszystkich pięknych miejsc widokowych całego euroregionu. Mamy jednak nadzieję, że nawet te kilka przykładów zachęci Państwa do odwiedzenia któregoś z nich, czy to po polskiej czy czeskiej stronie. Podczas wędrowek szlakiem pięknych widoków życzymy Państwu ładnej pogody, przejrzystego powietrza i dobrego humoru.

www.euro-glacensis.cz

Wydawca: Euroregion Pomezí Čech, Moravy a Kladská – Euroregion Glacensis
Rychnov nad Kněžnou, Republika Czeska
Wydano w ramach projektu pn. „Miejsca pełne widoków w Euroregionie Glacensis”,
numer rejestracyjny CZ.3.22/2.2.00/13.03797.
Teksty: PaedDr. Mgr. Josef Lukášek
Tłumaczenie na język polski: mgr Karína Kurková
Zdjęcia: Lubomír Immlauf
Rysunki wież widokowych na pamiątki turystyczne: Petr Čuhanič
Mapa: Environmental Systems Research Institute, Inc.
Kompleksowe przygotowanie do druku: Miloš Kaválek
Druk: UNIPRINT s.r.o.

Wydano w 2015 roku

Zdjęcia na okładce:
Widok ze wzgórza Anenský vrch na Šněžník
Wieża widokowa na szczycie Čáp